

Handleiding erfrechtprocedures kantonrechter

Algemene aanwijzingen voor verzoekers

Voorwoord

Voor u ligt de aangepaste versie van de Handleiding erfrechtprocedures kantonrechter. Deze handleiding bespreekt artikelsgewijs de erfrechtelijke verzoeken en mededelingen die bestemd zijn voor de kantonrechter.

De Expertgroep Erfrecht van het Landelijk Overleg Vakinhoud Civiel, Kanton en Toezicht (LOVCK&T) is belast met advisering op het gebied van het erfrecht aan het LOVCK&T, mede met het oog op gewenste uniformering in de rechtstoepassing binnen de verschillende rechtbanken. De expertgroep is aanspreekbaar voor kantonrechters, rechters-commissarissen en rechters voor vragen op het gebied van het erfrecht. Het LOVCK&T heeft deze aangepaste Handleiding op 8 oktober 2018 goedgekeurd.

De Handleiding strekt landelijk, dus in alle rechtbanken, tot uitgangspunt. In bijzondere gevallen kan daarvan worden afgeweken. Het LOVCK&T zal het uitwisselen van ervaringen met de aangepaste Handleiding tussen de verschillende rechtbanken stimuleren.

De Handleiding is niet alleen bedoeld voor de kantonrechters, maar ook voor de erfgenamen en (juridisch) professionals die bij de afwikkeling van nalatenschappen betrokken zijn.

De Handleiding bevat enerzijds uitleg over en toelichting op een groot aantal wetsartikelen en bevat anderzijds aanbevelingen. Deze aanbevelingen zijn expliciet weergegeven.

Als aanvulling op de Handleiding zijn in augustus 2017 de Richtlijnen vereffening nalatenschappen vastgesteld en geüpdatet in september 2018. Deze behandelen het specifieke onderwerp van de vereffening. Deze Richtlijnen zijn, net als de onderhavige Handleiding, te vinden op www.rechtspraak.nl.

Met de aanpassing van de Handleiding zijn de erfrechtprocedures voor dit moment weer zo volledig mogelijk beschreven. Ontwikkelingen volgens elkaar echter, ook in het erfrecht, snel op. Periodiek wordt de Handleiding geëvalueerd en aan de hand van de bevindingen zo nodig aangevuld of bijgesteld. Door publicatie van de bijgewerkte Handleiding vervallen de vorige versies.

Inhoud

Voorwoord	2
Versiebeheer	7
Verzoekschriften	9
Bijlagen	9
Mondelinge behandeling	9
Opmerking in verband met griffierecht	10
Het boedelregister	10
Erfrechtverordening	10
Richtlijnen Vereffening van nalatenschappen	10
Inhoudelijke opmerkingen vooraf	11
Behandeling van de artikelen	14
Artikel 15 lid 1: vaststelling geldvordering	14
Artikel 15 lid 2: onjuiste berekening van geldvordering	16
Artikel 1:345: machtiging vaststelling vordering bij niet vrij beheer	17
Artikel 16 lid 2: aanleveren boedelbeschrijving bij niet vrij beheer	18
Artikel 17 lid 3: goedkeuring voldoening vordering na ontstaan wilsrecht	20
Artikel 23 lid 1 en 2: machtiging tot vervreemding/bezwarend/vertering van vruchtgebruikgoederen	22
Artikel 23 lid 3: kantonrechter kan vordering vaststellen in verband met verwijzing naar artikel 15	24
Artikel 23 lid 4: nadere regelingen voor vestiging vruchtgebruik (of daarna) bij wilsrechten	25
Artikel 25 lid 4: onenigheid bij overdracht goed op grond van wilsrecht	26
Artikel 26 lid 1 en 3: uitoefening wilsrecht bij niet vrij beheer	27
Artikel 29 lid 1	29
Artikel 30 lid 6: aanwijzing goederen vruchtgebruik artikel 30	30
Artikel 33 lid 1: aanpassing vruchtgebruik	32
Artikel 33 lid 2, 3 en 5: verplichting tot vestiging vruchtgebruik (artikel 29) opheffen of vruchtgebruik (artikel 29 en 30) beëindigen	34
Artikel 34 lid 4: geschil over artikel 34 (inkorting)	35
Artikel 34 lid 4: geschil over artikel 35 (som ineens voor kind)	36

Artikel 34 lid 4: geschil over artikel 36: som ineens voor (stief-), (pleeg-), (behuwd-) of (klein-)kind	37
Artikel 38: overname bedrijfsgoederen/aandelen	38
Artikel 55 lid 2: testament door wegens geestelijke stoornis onder curatele gestelde	40
Artikel 74 lid 3: verplichting tot zekerheidstelling	42
Artikel 77: verlenging termijnen	44
Artikel 78 lid 2: bevestiging boedelbeschrijving onder ede.....	46
Artikel 119: opsporen legataris	47
Artikel 142 lid 1: benoeming vervangende executeur	48
Artikel 142 lid 3: beslechting meningsgeschil tussen executeurs	49
Artikel 143 lid 1: stellen termijn aanvaarding benoeming executeur	50
Artikel 144 lid 3: verdeling beloning	51
Artikel 145 lid 1: machtiging erfgenamen tot beschikkingsdaden bij executele.....	52
Artikel 147 lid 2: keuze en wijze van tegeldemaking door executeur	53
Artikel 147 lid 3: machtiging tegeldemaking door executeur	54
Artikel 149 lid 1 sub f en lid 2: ontslag executeur.....	55
Artikel 150 lid 2 sub b: verlenging termijn beheer executeur	56
Artikel 157 lid 1: benoeming bewindvoerder	57
Artikel 157 lid 4: tijdelijke benoeming bewindvoerder	59
Artikel 158 lid 1, 2 en 3: uitoefening bevoegdheden	60
Artikel 159 lid 2: verdeling beloning	61
Artikel 159 lid 3: wijziging beloning bewindvoerder	62
Artikel 160 lid 1: afgifte beschrijving onder bewind gestelde goederen	63
Artikel 161 lid 1: rekening en verantwoording ten overstaan van kantonrechter.....	64
Artikel 161 lid 2: rekening en verantwoording aan kantonrechter.....	66
Artikel 162 lid 1: uitkering vruchten	69
Artikel 162 lid 2: ambtshalve beslissing vruchten buiten bewind	71
Artikel 164 lid 1 sub e en lid 2: ontslag bewindvoerder	72
Artikel 165 lid 3: opvolging bewindvoerder na verlies hoedanigheid, 164 lid 1 sub c	74
Artikel 169 lid 3: vervangende machtiging	75
Artikel 170 lid 3: vervangende toestemming verdeling.....	77
Artikel 171 lid 2: wijziging regels bewind	78
Artikel 173: machtiging bewindvoerder procesvertegenwoordiging	80

Artikel 185 lid 2: voorschrijven maatregel gedurende termijn van beraad	81
Artikel 185 lid 3: verlenging termijn beraad	82
Artikel 191 lid 2: voorschrijven maatregelen behoud goederen (zie ook artikel 185 lid 2)	83
Artikel 192 lid 2, eerste zin: stellen termijn keuze aanvaarding/verwerping.....	84
Artikel 192 lid 2, tweede zin: verlengen termijn.....	85
Artikel 193 lid 1, eerste zin: verlenen machtiging verwerpen nalatenschap.....	86
Artikel 193 lid 1, derde zin: verlenging termijn	90
Artikel 193 lid 2, tweede zin: aantekening gelasten in boedelregister	91
Artikel 194 lid 1 en 2: verlenen machtiging beneficiair aanvaarden na bekend worden uiterste wil	92
Artikel 194a lid 1 en lid 2: Bescherming erfgenamen tegen schulden nalatenschap .	93
Artikel 196: gelasten bekendmaking beneficiaire aanvaarding	95
Artikel 197 lid 2: aanwijzen boedelnotaris	96
Artikel 198: bevoegdheden erfgenamen als vereffenaars (let op verschil met art 206 lid 2 -door de rechtbank benoemde vereffenaars-)	97
Artikel 199 lid 1: gelasten stellen van zekerheid	98
Artikel 199 lid 2: mededeling erfgenaam aan kantonrechter	99
Artikel 201 lid 2: stellen termijn verwerpen legaat door legataris	100
Artikel 202 lid 1 onder a: beslissing geschillen of goederen van de nalatenschap toereikend zijn om de schulden te voldoen	101
Artikel 202 lid 2: ontheffing van verplichting te vereffenen.....	103
Artikel 206 lid 1 en lid 6: benoeming van een vereffenaar en bekendmaking daarvan	105
Artikel 206 lid 2: verdeling werkzaamheden benoemde vereffenaars	107
Artikel 206 lid 3: vaststellen loon vereffenaar vóór opmaken uitdelingslijst	108
Artikel 208 lid 2: taken en bevoegdheden kantonrechter door rechter-commissaris	110
Artikel 209 leden 1 en 2: bevelen kosteloze vereffening/opheffing vereffening.....	111
Artikel 210 lid 1: inlichtingen vereffenaars aan kantonrechter en geven aanwijzingen door kantonrechter	115
Artikel 211 lid 2: verlenen machtiging om over goederen van nalatenschap te beschikken.....	116
Artikel 211 lid 3, tweede zin: neerleggen boedelbeschrijving en machtiging inzage	117
Artikel 211 lid 4: ontheffing verplichting boedelbeschrijving ter inzage te leggen ..	118
Artikel 214 lid 1: bepalen tijdstip indienen vorderingen door schuldeisers	119

Artikel 4:214 lid 2: opgave onbekendheid met adres schuldeisers	120
Artikel 215 lid 2, tweede zin: beslissen geschillen voorgenomen tegeldemaking....	121
Artikel 218 lid 1, slotzin: verlengen termijn neerleggen rekening en verantwoording en uitdelingslijst	123
Artikel 218 lid 2: bekendmaking neerlegging rekening en verantwoording en uitdelingslijst.....	125
Artikel 218 lid 3: verzet belanghebbende tegen de rekening en verantwoording of uitdelingslijst.....	126
Artikel 221 lid 1,	127
Artikel 221 lid 2, eerste en tweede zin: vrijstelling neerlegging rekening en verantwoording en uitdelingslijst.....	128
Artikel 223 lid 1: uitoefenen bevoegdheden als in de artikelen 58 tot en met 60 Fw	129
Artikel 223 lid 3: opheffing beslagen	130
Artikel 226 lid 3: verlenen machtiging onderhandse verkoop uit onbeheerde nalatenschappen.....	131
Artikel 227 e.v.: verdeling van de nalatenschap.....	132

Versiebeheer

Deze Handleiding erfrechtprocedures kantonrechter wordt periodiek geëvalueerd en aan de hand van de bevindingen zo nodig aangevuld of bijgesteld (geüpdatet).

In dit versiebeheer treft u een overzicht van de wijzigingen die bij het aanpassen van een versie zijn doorgevoerd. Een aantal wijzigingen betreft tekstuele verbeteringen. Die zijn hieronder in het overzicht niet vermeld.

Overigens betreffen de updates een gemandateerde bevoegdheid namens het LOVCK&T zodat de bijgewerkte versies niet telkens door het LOVCK&T hoeven te worden vastgesteld.

Versie 7.0 (september 2018)

Betreft aanpassingen t.o.v. versie 6.0

Aangepaste artikel: *Korte toelichting aanpassing:*

157 lid 1 en 164 lid 1 sub e en lid 2	ingeval van samenloop van ontslag en benoeming van een bewindvoerder, de aanbeveling om op 1 kantonlocatie te behandelen
193 lid 1	aanpassing van de aanbeveling nav Hof Arnhem-Leeuwarden 26-06-2018; geen stuiting, maar wel opnemen nadere termijn afleggen verklaring verwerping
206 lid 3	aanbeveling berekening loon vereffenaar in beschikking
209 leden 1 en 2	geen griffierecht nav HR 04-05-2018
214 lid 1	de verwijzing naar de toelichting op 4:209 leden 1 en 2 betreft alleen de wijze van bekendmaking. Voor het overige is de toelichting niet van toepassing op artikel 214 lid 1
?218 lid 1	ingeval van een door de rechter benoemde vereffenaar is voor het neerleggen van de uitdelingslijst en rekening en verantwoording griffierecht verschuldigd
218 lid 2	NB toegevoegd met aanbeveling om in begeleidende brief op te nemen vanaf wanneer stukken feitelijk ter inzage liggen
218 lid 3	toevoeging dat geen Hoger beroep mogelijk is, maar alleen cassatie open staat binnen een termijn van 8 dagen
221 lid 1	aanbeveling om beslissing om vereffening te verzwaren te geven bij beschikking in verband met mogelijkheid hoger beroep
223 lid 3	NB toegevoegd waarin aangegeven dat een schriftelijke uitwisseling van stellingen kan worden overwogen als en

spoedige beslissing vereist zou zijn en de planning van een zitting daaraan in de weg staat

Het verzoek dient te voldoen aan [het procesreglement verzoekschriftprocedures kantonzaken](#).

Verzoekschriften

Verzoekschriften moeten voldoen aan de eisen van artikel 278 Rv en dus bevatten:

- voornamen, naam en woonplaats verzoeker
(indien notaris of andere gemachtigde een verzoek indient, graag ook de gevraagde gegevens van de materiële procespartij vermelden)
- laatste woonplaats van de overledene
(met het oog op toepasselijk recht ook datum overlijden vermelden)
- duidelijke omschrijving van het verzoek en de gronden daarvoor
(s.v.p. bij verzoekschriften die de nalatenschap betreffen, ook de relatie tussen verzoeker en de nalatenschap vermelden; als bijlage toevoegen de stukken die bij het bewuste wetsartikel in deze handleiding vermeld staan en de overige stukken waarop men zich beroept)
- ondertekening door verzoeker of gemachtigde (notaris).

Bijlagen

- machtiging:
Als het verzoek wordt ingediend door een gemachtigde die geen advocaat, notaris of gerechtsdeurwaarder is, dan dient een schriftelijke machtiging te worden bijgevoegd.
- stamboom:
Het wordt zeer op prijs gesteld indien notarissen bij complexe familierelaties een schematisch getekende stamboom toevoegen aan het verzoek.
- eerdere verzoeken:
De kantonrechter behandelt het verzoek zonder te beschikken over een dossier met eerdere beslissingen betreffende de afwikkeling van de nalatenschap. Daarom wordt dringend verzocht om in de voet van het verzoekschrift te vermelden welke eerdere verzoeken zijn ingediend en afgedaan, met zaaknummer en datum van beschikking.
Indien het verzoek strekt tot verlenging van een eerder verleende termijn, dan s.v.p. een kopie van laatstbedoelde beschikking meezenden.

Mondelinge behandeling

Mocht verzoeker geen behoefte hebben aan een mondelinge behandeling van het verzoek, dan kan hij dit in het verzoekschrift mededelen. Een verzoek kan echter alleen zonder mondelinge behandeling worden afgedaan indien het voor directe inwilliging vatbaar is, dan wel ingeval de kantonrechter zich aanstonds onbevoegd verklaart om van het verzoek kennis te nemen (artikel 179 Rv). In andere gevallen moet een mondelinge behandeling plaatsvinden, althans moet aan partijen medegedeeld worden dat zij de gelegenheid kunnen krijgen om tijdens een mondelinge behandeling hun standpunt nader toe te lichten.

Opmerking in verband met griffierecht

Op grond van artikel 3 lid 2 Wet griffierechten burgerlijke zaken wordt voor de indiening van een verzoekschrift of een verweerschrift een griffierecht geheven, voor zover bij of krachtens die wet of een andere wet niet anders is bepaald. Uitzonderingen zijn onder meer neergelegd in de Regeling griffierechten burgerlijke zaken.

Per artikel staat vermeld in welke gevallen op basis van de huidige regeling griffierecht geheven moet worden.

Het boedelregister

Het bijhouden van het boedelregister is door de minister opgedragen aan de sector civiel van de rechtbank en dit register bevindt zich daarom alleen in de hoofdplaats van het arrondissement. In de praktijk kan lokaal een andere sector van de rechtbank met het bijhouden zijn belast.

Voor inschrijvingen en uittreksels kan vast recht (griffierecht) worden geheven; dit staat los van het hiervoor bedoelde griffierecht bij indiening van een verzoekschrift aan de kantonrechter. De kantonrechter is niet verplicht het boedelregister ter controle te raadplegen, maar kan op eigen initiatief wel inzage nemen in het boedelregister.

Erfrechtverordening

Op 4 juli 2012 is de Verordening (EU) nr. 650/2012 betreffende de bevoegdheid, toepasselijke recht, erkenning en tenuitvoerlegging beslissingen op het gebied van erfopvolging, alsmede instelling Europese erfrechtverklaring (hierna: de Erfrechtverordening) vastgesteld. De Erfrechtverordening geldt voor de EU-landen, met uitzondering van Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk. De Erfrechtverordening heeft universele werking en is van toepassing op de erfopvolging van personen die overlijden op of na 17 augustus 2015 (art. 83 lid 1 Erfrechtverordening). De belangrijkste doelstelling van de Erfrechtverordening is om de afwikkeling van grensoverschrijdende nalatenschappen te vereenvoudigen en te versnellen. Om haar doelstelling te bereiken, is het uitgangspunt van de Verordening: één bevoegde autoriteit en één toepasselijk recht. [Klik hier](#) voor de Erfrechtverordening en [klik hier](#) voor meer informatie.

Richtlijnen Vereffening van nalatenschappen

Op 29 augustus 2017 zijns door het Landelijk Overleg Vakinhoud Civiel, Kanton en Toezicht (LOVCK&T) de door haar Expertgroep Erfrecht opgestelde Richtlijnen vereffening nalatenschappen, vastgesteld.

In deze Richtlijnen zijn de belangrijkste aspecten van het onderwerp "vereffening" samengevat en voorzien van aanbevelingen voor de rechtspraak. De Richtlijnen sluiten aan op de Handleiding erfrechtprocedures kantonrechter zoals u die voor u heeft.

De tekst van de Richtlijnen vindt u op: www.rechtspraak.nl

Of rechtstreeks via [deze link](#):

Inhoudelijke opmerkingen vooraf

De erfrechtelijke verzoeken of mededelingen die bestemd zijn voor de kantonrechter, worden in deze handleiding artikelsgewijs besproken. De teksten onder introductie zijn bedoeld om de medewerkers in de kantonsector snel duidelijk te maken wat de algemene achtergrond van zo'n verzoek of mededeling is.

Als er in de beschrijving van wat er moet gebeuren "n.a.v. verzoekschrift" geen tekst staat achter de cursief gezette standaard aandachtspunten, dan zijn er geen bijzonderheden. Het aandachtspunt proceskosten is geschrapt omdat dit nergens tot bijzondere opmerkingen leidde.

Bij lezing van dit stuk dient u rekening te houden met de navolgende punten:

Beneficiair aanvaarden:

Deze term wordt in de handleiding gemakshalve gebruikt in plaats van de wettelijke term 'aanvaarden onder het voorrecht van boedelbeschrijving'.

Besloten of openbare zitting:

De hoofdregel van artikel 27 Rv is van toepassing: de zitting is openbaar. Een uitzondering geldt in geval van artikel 4:55 lid 2 BW.

Bewindskanton:

De kantonsector waar toezicht wordt gehouden, wordt aangeduid als bewindskanton. Welke kantonsector dat is, is niet in één regel te vatten, omdat dat in de gerechten verschillend is geregeld. Zie onder "machtiging voor aanvaarding of verwerping" voor meer informatie.

Indien is opgenomen dat een afschrift van de beschikking naar het bewindskanton moet worden gezonden, moet daarbij worden opgemerkt: tenzij sprake is van ouderlijk gezag.

Boedelbeschrijving:

Dit is een overzicht van de activa en passiva van de boedel en dus géén inventarisatie van de inboedel. Kostbare inboedelgoederen moeten wel bij de activa worden vermeld. Indien erflater tot overlijden in algehele of beperkte gemeenschap was getrouwd, dan moet altijd de boedelbeschrijving van de gemeenschap van goederen worden opgevraagd.

CTR-verklaring:

De verklaring uit het Centraal Testamenten Register (CTR) geeft duidelijkheid of het overgelegde testament het laatst opgemaakte, rechtsgeldige testament betreft. Enkel aan een rechtsgeldig testament kunnen gevolgen worden verbonden. Een afschrift van een testament volstaat niet.

Laatste woonplaats erflater:

- Erflater minderjarig: woonplaats wettelijk vertegenwoordiger.
Bij gezamenlijk ouderlijk gezag, terwijl ouders niet dezelfde woonplaats hebben: woonplaats ouder bij wie kind feitelijk verblijft dan wel laatstelijk feitelijk heeft verbleven (artikel 1:12 BW). Indien een van de beide met het gezamenlijk gezag belaste ouders onder curatele staat oefent de andere ouder alleen het gezag uit: woonplaats andere ouder (art. 1:246, 253v, 253q jo 1: 396 BW en 1:12 BW).

- Als erflater onder curatele stond: woonplaats van de curator, ook na vooroverlijden van de curator als laatste woonplaats van de erflater zolang geen nieuwe woonplaats is verkregen (1:12 lid 1 en 5 BW).
- Als de goederen van erflater onder meerderjarigenbewind of testamentair bewind stonden: dan geldt de feitelijke woonplaats erflater als zijn laatste woonplaats (zijnde de algemene regel van artikel 1:13 BW, waarin is bepaald dat het sterfhuus van een overledene daar is waar hij zijn laatste woonplaats heeft gehad). Artikel 12 lid 2 BW is niet van toepassing want beschermingsbewind wordt niet uitgeoefend over een nalatenschap.

Machtiging voor aanvaarding of verwerping:

De bevoegde kantonrechter voor het verlenen van een machtiging tot aanvaarding (als bedoeld in artikel 1:345 BW) of verwerping van de nalatenschap is de toezichthoudende kantonrechter (diens locatie wordt ook wel omschreven als het bewindskanton):

- voor minderjarige erfgenamen (die hun gewone verblijfplaats in Nederland hebben, zie hierna bij de bespreking van artikel 4:193 BW) is dat de kantonrechter van de woonplaats van ouder(s) of voogd(en);
- voor de onder curatele staande erfgenaam is dat minder duidelijk. Indien de curatele is uitgesproken na 1 mei 2007, dan wordt toezicht gehouden door de kantonrechter van de woonplaats van curandus. Is de curatele eerder uitgesproken, dan houdt wellicht de kantonrechter van de afgeleide woonplaats (woonplaats van de curator) toezicht. Mogelijk kan de curator deze informatie verschaffen. Wordt het verzoek toch aan de verkeerde kantonrechter gericht, dan moet deze het verzoek doorverwijzen naar de wèl bevoegde rechter.

Er bestaat twijfel over de vraag of onder 'wettelijk vertegenwoordiger' ook moet worden verstaan: de bewindvoerder. Om duidelijkheid te bieden voor verzoekers adviseert de Commissie Erfrecht vooralsnog om het begrip ruim te interpreteren. Dan geldt voor de:

- beschermingsbewindvoerder van Boek 1 titel 19 BW in beginsel hetzelfde als hiervoor bij curatele;
- afwezigheidsbewindvoerder van Boek 1 titel 18 BW, dat toezicht houdt de kantonrechter van de woonplaats van de bewindvoerder.

De wettelijk vertegenwoordiger dient, onder overlegging van de machtiging tot verwerping, de verklaring tot verwerping in te laten schrijven in het boedelregister van de laatste woonplaats van de erflater.

NB: bij faillissement of schuldsanering geldt een andere regeling, zie artikel 4:193 lid 3 BW.

Rechter-commissaris

Waar in deze handleiding taken en bevoegdheden zijn beschreven van de kantonrechter zoals genoemd in afdeling 3 van titel 6 van boek 4, dient daar in voorkomende gevallen, de rechter-commissaris voor in de plaats te worden gelezen. In deze handleiding is er namelijk niet voor gekozen om bij elk artikel waar bevoegdheden van de kantonrechter zijn genoemd, daar aan toe te voegen dat daaronder de rechter-commissaris moet worden verstaan ingeval van benoeming van een rechter-commissaris.

Testament:

Gemakshalve wordt gesproken over “testament” wanneer “uiterste wilsbeschikking” wordt bedoeld. Strikt genomen is dat niet juist: een testament is de akte waarin een uiterste wilsbeschikking is vastgelegd. Uiterste wilsbeschikkingen zijn erfstellingen, legaten, testamentaire lasten, de benoeming van een executeur en de instelling van een testamentair bewind. Ook een codicil valt hieronder.

Testamentaire bewindvoerder:

De in artikel 4:157 BW bedoelde testamentair bewindvoerder is een andere rechtsfiguur dan de bewindvoerder die bij gift of testament wordt aangewezen om de aan een minderjarige geschonken of vermaakte goederen te beheren, zoals bedoeld in artikel 1:253i lid 4 aanhef en sub c BW.

Testamentaire ouderlijke boedelverdeling:

Indien erflater in zijn testament een ouderlijke boedelverdeling heeft bepaald en na 1 januari 2003 overlijdt onder achterlating van een of meer minderjarigen als erfgenaam, dan dient hun wettelijk vertegenwoordiger beneficiair te aanvaarden. De wetgever heeft voor dit geval geen uitzondering gemaakt op de verplichting tot vereffening, zoals dat wel is gebeurd bij wettelijke verdeling in artikel 4:202 lid 3 BW, hetgeen gevolgen heeft voor de beschikkingsbevoegdheid van de langstlevende. Zie verder de handleiding bij artikel 4:202 lid 2 BW.

Verklaring van erfrecht:

Dit is een notariële akte als bedoeld in artikel 4:188 lid 1 BW. Meestal kan, mede gelet op het moment waarop een verzoek wordt gedaan, worden volstaan met een door een notaris opgemaakte verklaring van potentieel erfrecht. Daarin wordt onder meer vermeld: de namen van de erfgenamen volgens de wet, zonder dat al vast staat wie heeft aanvaard of verworpen en wie dus beschikkingsbevoegd is, en bijvoorbeeld de benoeming van een executeur.

In deze Handleiding wordt bij meerdere artikelen gesproken over de verplichting om een verklaring van erfrecht te overleggen. Indien er een verklaring van erfrecht aanwezig is, heeft overleggen daarvan de voorkeur. Mocht er geen verklaring van erfrecht aanwezig zijn, dan dient in ieder geval een testament, samen met een CTR-verklaring te worden overgelegd. De rechter zal dan beoordelen of dat volstaat.

Wetboek:

Indien in de handleiding geen wetboek achter een artikel is vermeld, is het artikel opgenomen in het BW.

Behandeling van de artikelen

Artikel 15 lid 1: vaststelling geldvordering

Introductie:

Het erfrecht bij versterf (het "wettelijk erfrecht") geldt als de overledene (erflater) geen uiterste wilsbeschikking (hierna wordt de meeste voorkomende variant daarvan gebruikt: het testament) heeft gemaakt.

Toch zijn de regels van het versterferfrecht ook vaak van toepassing als er wel een testament is gemaakt: in veel testamenten wordt het wettelijk erfrecht van toepassing verklaard en wordt vervolgens op enkele (ondergeschikte) punten daarvan afgeweken. Op grond van het wettelijk erfrecht verkrijgt de (langstlevende) echtgenoot van rechtswege de goederen van de nalatenschap. De schulden van de nalatenschap komen ook voor zijn rekening (artikel 4:13).

Ieder van de kinderen verkrijgt als erfgenaam van rechtswege een geldvordering ten laste van de echtgenoot, overeenkomend met de waarde van zijn erfdeel. Over die geldvordering is de echtgenoot rente verschuldigd.

De vordering is pas opeisbaar indien de echtgenoot failliet wordt verklaard of de WSNP op hem van toepassing wordt en bij zijn overlijden. In zijn testament kan de erflater nog andere situaties hebben opgenomen waarin de vordering opeisbaar wordt, bijvoorbeeld als de echtgenoot het vrije beheer over zijn goederen verliest (van belang voor de bewindspraktijk).

Artikel 4:15 geeft een regeling voor het geval de kinderen en de echtgenoot (de erfgenamen) het niet eens kunnen worden over de hoogte van de geldvorderingen: de kantonrechter stelt de omvang van de vorderingen vast.

De artikelen 677 tot en met 679 Rv zijn van overeenkomstige toepassing.

Dat betekent dat de kantonrechter zelf de vorderingen kan vaststellen of kan bevelen dat de vordering ten overstaan van een notaris moet worden vastgesteld, zo nodig met aanwijzing van die notaris (artikel 677 Rv.). Hij kan ook een onzijdig persoon benoemen die een weigerachtige erfgenaam kan vertegenwoordigen bij de notaris (artikel 677 lid 2 Rv, jo. artikel 3:181 BW).

Op verzoek van de meest gerede partij benoemt de kantonrechter een deskundige om de waarde van de vorderingen vast te stellen (artikel 679 Rv).

Verzoekschrift:

- door: langstlevende, (stief)kind(eren)/wettelijk vertegenwoordiger
- termijn: geen
- bijlagen: boedelbeschrijving plus eventuele taxatierapporten, eventueel testament, verklaring van erfrecht, opgave nieuwe adresgegevens van erfgenamen die niet meer wonen op het adres in de verklaring van erfrecht
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van erflater

N.a.v. verzoekschrift:

- De kantonrechter zal in beginsel de zaak zelf afhandelen maar kan bepalen dat notaris eerst moet proberen overeenstemming te bereiken.

- Controleren of taxatierapporten (roerende en onroerende zaken) nodig zijn; zo ja, dit berichten aan alle belanghebbenden met verzoek binnen zes weken hiervoor te zorgen.
- Zo nodig ambtshalve of op verzoek van een van de belanghebbenden een onafhankelijke taxateur benoemen (artikel 679 Rv): eventueel via rogatoire commissie indien de zaken zich in een ander ambtsgebied bevinden.

NB 1: Waardering naar tijdstip direct na overlijden (artikel 4:6 BW); echtelijke woning in vrij opleverbare staat.

NB 2: Artikel 1: 345 BW: bij vaststellen van de vordering van de minderjarige is ook goedkeuring vereist van de kantonrechter uit het bewindskanton.

Aanbeveling:

marginale toets door kantonrechter van het bewindskanton.

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

langstlevende, (stief)kinderen/wettelijk vertegenwoordiger

Zitting:

schikking beproeven

Beschikking:

- vaststelling vordering: let op artikel 4:15 leden 3 (inbreng) en 4 (papier en eigendomsbewijzen)
- verzending afschrift beschikking naar bewindskanton

Hoger beroep:

ja

Artikel 15 lid 2: onjuiste berekening van geldvordering

Introductie:

Zie artikel 15 lid 1.

Verzoekschrift:

- door: langstlevende, (stief)kind(eren)/wettelijk vertegenwoordiger
- termijn: binnen 3 jaar na vaststelling vordering (artikel 3:200 BW)
- bijlagen: oorspronkelijke berekening, boedelbeschrijving plus eventuele taxatierapporten, eventueel testament, verklaring van erfrecht, opgave nieuwe adresgegevens van erfgenamen die niet meer wonen op het adres in de verklaring van erfrecht
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

- controleren of taxatierapporten nodig zijn
- controleren datum vaststelling geldvordering

NB: Artikel 1: 345 BW: bij vaststellen van de vordering van de minderjarige is ook goedkeuring vereist van de kantonrechter uit het bewindskanton.

Aanbeveling:

marginale toets door kantonrechter van het bewindskanton.

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

langstlevende, (stief)kinderen/wettelijk vertegenwoordiger

Zitting:

schikking beproeven

Beschikking:

- criteria: let op bijvoorbeeld:
 1. onjuiste taxatie (sub a),
 2. het saldo van de nalatenschap is onjuist berekend (= rekenfout) (sub b). Hierbij speelt ook de redelijkheid en billijkheid een rol: de kosten verbonden aan een gewijzigde vaststelling kunnen meebrengen dat deze niet plaatsvindt.
 3. artikel 4: 229/233 (inbreng van giften) (sub c).
- let op artikel 4:15 leden 3 (inbreng) en 4 (papier en eigendomsbewijzen).
- verzending afschrift beschikking naar bewindskanton

Hoger beroep:

ja

Artikel 1:345: machtiging vaststelling vordering bij niet vrij beheer

Verzoekschrift:

- door: wettelijk vertegenwoordiger
- bijlagen: indien van toepassing: beschikking van de kantonrechter op een verzoek ingevolge artikel 15 lid 1 of 2, anders een concept-akte van vaststelling, boedelbeschrijving, verklaring van erfrecht, eventueel testament, eventuele taxatierapporten
- bevoegd: bewindskanton, voor minderjarigen (die hun gewone verblijfplaats in Nederland hebben) is dat de kantonrechter van de woonplaats van ouder(s) of voogd(en) (265 Rv jo 1:12 BW). Indien de minderjarige zijn/haar gewone verblijfplaats niet in Nederland heeft, heeft de Nederlandse rechter mogelijk geen rechtsmacht, zie hierna bij artikel 4:193 onder NB, laatste bullit.

Griffierecht:

nee (artikel 1 sub c Regeling Griffierechten Burgerlijke Zaken)

Beschikking:

er mag geen zekerheidsstelling worden vereist, met uitzondering van zeer exceptionele gevallen

Artikel 16 lid 2: aanleveren boedelbeschrijving bij niet vrij beheer

Introductie:

Op grond van artikel 671 Rv dient een boedelbeschrijving bij notariële akte plaats te vinden indien niet alle partijen het vrije beheer over hun goederen hebben.

Artikel 4:16 maakt voor het erfrecht bij versterf een uitzondering op die hoofdregel: in beginsel kan volstaan worden met een door de wettelijke vertegenwoordiger "ter bevestiging van haar deugdelijkheid" ondertekende boedelbeschrijving. De boedelbeschrijving moet binnen één jaar na het overlijden worden ingeleverd.

De kantonrechter kan echter (ambtshalve) bepalen dat de boedelbeschrijving bij notariële akte dient te geschieden. Dat zal niet vaak voorkomen: vooral bij meer omvangrijke of ingewikkelde boedels kan een notariële akte meerwaarde hebben.

NB: Het gaat hier niet om de boedelbeschrijving die een vereffenaar (4:211 lid 3) of soms een testamentair bewindvoerder (4:160 lid 1) over moet leggen!

Brief:

- door: wettelijk vertegenwoordiger
- termijn: binnen een jaar na overlijden.
- bijlagen: door wettelijk vertegenwoordiger ondertekende onderhandse boedelbeschrijving per sterfdatum, verklaring van erfrecht, eventueel testament, eventueel taxatierapporten, opgave nieuwe adresgegevens van erfgenamen die niet meer wonen op het adres in de verklaring van erfrecht
- bevoegd: bewindskanton

N.a.v. brief:

Kantonrechter kan notariële beschrijving verlangen; eventueel bijzonder curator (artikel 1:250 BW) benoemen.

Griffierecht:

nee

Oproep zitting:

in beginsel niet

Zitting:

in beginsel niet

Beschikking:

- **Aanbeveling:** in beginsel geen notariële boedelbeschrijving bij een doorsnee nalatenschap bestaande uit woonhuis, gewone inboedel en beperkte saldi. In beginsel wel bij aandelen in een BV, (een aandeel in) ondernemingsvermogen, indien nalatenschap groter is dan € 500.000,= en/of een vordering van niet vrije beheerder groter is dan € 100.000,=, en dergelijke.
- Alleen een ambtshalve beschikking afgeven als notariële beschrijving wordt verlangd.

Hoger beroep:
ja

Artikel 17 lid 3: goedkeuring voldoening vordering na ontstaan wilsrecht

Introductie:

Hiervoor, bij de bespreking van artikel 4:15, werd al gemeld dat de geldvorderingen van de kinderen slechts in bepaalde gevallen opeisbaar zijn. Op grond van artikel 4:17 kan de echtgenoot die vorderingen echter te allen tijde geheel of gedeeltelijk voldoen (aflossen).

De echtgenoot die een vordering van een kind wil aflossen, moet eerst aan dat kind, wanneer het nog een wilsrecht als bedoeld in de artikel 4:19 t/m 4:22 kan uitoefenen een termijn stellen waarbinnen het die bevoegdheid kan uitoefenen. Ook de andere kinderen moeten daartoe in de gelegenheid worden gesteld.

Wanneer een kind minderjarig is of niet het vrije beheer over zijn goederen heeft, dient de voldoening te worden goedgekeurd door de kantonrechter. De ratio daarvan is dat de wilsrechten het voor een kind mogelijk maken om in bepaalde gevallen in plaats van geld, goederen uit de nalatenschap te krijgen (een restant van het vroegere systeem van de legitieme portie).

De kantonrechter beslist op het verzoek naar de maatstaf van artikel 4:26 lid 1, dat wil zeggen dat hij zijn goedkeuring verleent of onthoudt rekening houdend naar billijkheid met de belangen van het kind, de andere kinderen aan wie de bevoegdheid eveneens toekomt en van degene jegens wie de bevoegdheid bestaat (de echtgenoot).

Verzoekschrift:

- door: wettelijk vertegenwoordiger
- termijn: geen
- bijlagen: akte van vaststelling van de geldvordering(en), boedelbeschrijving plus eventuele taxatierapporten, eventueel testament, verklaring van erfrecht, opgave nieuwe adresgegevens van erfgenamen die niet meer wonen op het adres in de verklaring van erfrecht
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

controleren of artikel 4: 25 lid 3 is nageleefd

Griffierecht:

nee, artikel 1 sub k Regeling Griffierechten Burgerlijke Zaken

Oproep zitting:

Zitting:

Beschikking:

- criteria: rekening houden met ieders belangen (artikel 4: 26 lid 1)
- **aanbeveling:** in beginsel goedkeuren
- afschrift beschikking naar bewindskanton

Hoger beroep:

ja

NB:

Indien de echtgenoot onder curatele staat of zijn goederen onder beschermingsbewind zijn gesteld, heeft de curator/bewindvoerder machtiging nodig van de kantonrechter voor vervroegd uitbetalen van de geldvorderingen. Zie de toelichting bij de onderdelen over schenking in de Aanbevelingen meerderjarigenbewind en de Aanbevelingen curatele van het LOVCK&T.

Die machtiging is niet nodig wanneer de geldvorderingen in die gevallen vervroegd opeisbaar zijn gemaakt bij testament, zie de introductietekst bij artikel 4:15 lid 1. In dat geval is voldoening verplicht.

Artikel 23 lid 1 en 2: machtiging tot vervreemding/bezwarend/vertering van vruchtgebruikgoederen

Introductie:

Indien een kind door uitoefenen van zijn wilsrecht aanspraak maakt op overdracht van goederen van de nalatenschap, bijvoorbeeld ex artikel 4:19, dan vindt die overdracht plaats onder het voorbehoud van vruchtgebruik ten behoeve van de echtgenoot.

Op dat vruchtgebruik zijn de bepalingen van Boek 3 Titel 8 van toepassing, met dien verstande dat artikel 4:23 lid 1 enige afwijkende bepalingen kent.

Lid 2: Bij het vruchtgebruik is de hoofdregel dat, tenzij bij de vestiging anders is bepaald, de vruchtgebruiker niet het recht tot vervreemding of vertering van de aan het vruchtgebruik onderworpen goederen heeft: hij heeft alleen het genot van de opbrengsten (rente, huur, dividend en dergelijke).

De echtgenoot die, na uitoefening van een wilsrecht, vruchtgebruiker is kan echter de kantonrechter verzoeken hem de bevoegdheid tot gehele of gedeeltelijke vervreemding en vertering van de goederen toe te kennen.

Toekenning van die bevoegdheid vindt slechts plaats in twee gevallen:

1. voor zover de verzorgingsbehoefte van de echtgenoot dat nodig maakt;
2. voor zover de nakoming van de verplichting voor de echtgenoot om de schulden der nalatenschap te voldoen (artikel 4:13 lid 2) dat nodig maakt.

Lid 4: Bij of na de vestiging van het vruchtgebruik kan de kantonrechter op verzoek van de echtgenoot of de hoofdgerechtigde (het kind) nadere regelingen treffen.

Verzoekschrift:

- door: langstlevende (en/of hoofdgerechtigde inzake lid 4)
- termijn: geen
- bijlagen: akte van constatering wettelijke verdeling (indien zo'n akte er niet is: verklaring van erfrecht, eventueel testament, boedelbeschrijving per datum overlijden erflater), eventuele akte van vestiging vruchtgebruik (bij onroerende zaken), vermogensoverzicht langstlevende (in geval van vertering), recente adresgegevens van alle belanghebbenden. Als reden voor verzoek is dat schulden van nalatenschap moeten worden voldaan (4:13 lid 2): ook overzicht schulden nalatenschap.
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

zo nodig taxatierapporten vragen

Griffierecht:

ja, voor wat betreft verzoeken als bedoeld in lid 2

Oproep zitting:

de hoofdgerechtigden en langstlevende

Zitting:
schikking beproeven

Beschikking:

Criteria:

- belangen van vruchtgebruiker of hoofdgerechtigden moeten worden gediend en belang van de ander niet geschaad;
- rekening houden met verzorgingsbehoefte van de langstlevende: die mag voortleven in de staat zoals gewend dan wel voor zover het voldoen van nalatenschapsschulden dit noodzaakt;
- het is mogelijk nadere regelingen te stellen zoals zekerheidstelling, nieuwe woning te naam stellen op kinderen, bepaalde wijze van verkoop (openbare verkoop).

Hoger beroep:

ja

Artikel 23 lid 3: kantonrechter kan vordering vaststellen in verband met verwijzing naar artikel 15

Zie artikel 23 lid 1 en lid 2

Artikel 23 lid 4: nadere regelingen voor vestiging vruchtgebruik (of daarna) bij wilsrechten

Introductie:

Zie artikel 23 lid 1 en 2.

Verzoekschrift:

- door: langstlevende of hoofdgerechtigde.
- termijn: geen
- bijlagen: akte van constatering wettelijke verdeling (indien zo'n akte er niet is: verklaring van erfrecht, eventueel testament, boedelbeschrijving per datum overlijden erflater), eventuele akte van vestiging vruchtgebruik (bij onroerende zaken), vermogensoverzicht langstlevende (in geval van vertering), recente adresgegevens van alle belanghebbenden. Als reden voor verzoek is dat schulden van nalatenschap moeten worden voldaan (4:13 lid 2): ook overzicht schulden nalatenschap.
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

zo nodig taxatierapporten vragen, en eventuele akte van vestiging vruchtgebruik

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

hoofdgerechtigden en langstlevende

Zitting:

schikking beproeven

Beschikking:

Criteria: het is mogelijk nadere regels te stellen voor de vestiging, zoals jaarlijks rekening en verantwoording afleggen, beslissing m.b.t. stemrecht van aandelen.

Hoger beroep:

ja

Artikel 25 lid 4: onenigheid bij overdracht goed op grond van wilsrecht

Introductie:

Indien een kind door het uitoefenen van zijn wilsrecht aanspraak maakt op overdracht van goederen van de nalatenschap, kunnen geschillen ontstaan over die overdracht. Die geschillen kunnen zowel betrekking hebben op de waarde(ring) van die goederen als op de goederen zelf.

De geschillen kunnen ontstaan tussen de echtgenoot en één of meer kinderen en tussen de kinderen onderling (of beide).

Al dit soort geschillen wordt beslist door de kantonrechter.

Verzoekschrift:

- door: langstlevende of kind
- termijn: geen
- bijlagen: adresgegevens van twistende partijen en van eventuele niet bij het conflict betrokken kinderen. Verder naar bevind van zaken. Er valt te denken aan akte van constatering wettelijke verdeling (of anders verklaring van erfrecht, boedelbeschrijving per sterfdatum, berekening hoogte vordering kind, eventueel testament), vermogensoverzicht langstlevende.
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

- zo nodig actuele taxatierapporten opvragen
- vermogensoverzicht van langstlevende opvragen als kind verzoeker is
- boedelregister inzien ter controle of niet is verworpen

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

De betrokken twistende partijen, ook de niet bij het conflict betrokken kinderen kunnen als belanghebbenden worden opgeroepen.

Zitting:

schikking beproeven

Beschikking:

Criteria: naar billijkheid rekening houdend met belangen van ieder van hen; zo nodig krijgt (ieder) kind een aandeel in een goed. Op grond van de parlementaire geschiedenis heeft de kantonrechter een ruime marge bij zijn beslissing. Toedeling aan meerdere kinderen die het goed wensen kan, evenals de beslissing dat een wilsrecht niet op een bepaald goed uit de huwelijksgoederengemeenschap kan worden verhaald onder meer wanneer de langstlevende echtgenoot bereid is andere goederen over te dragen of zekerheid te stellen.

Hoger beroep:

nee, zie artikel 676a Rv

Artikel 26 lid 1 en 3: uitoefening wilsrecht bij niet vrij beheer

Introductie:

Wanneer een minderjarig kind of een kind dat niet het vrije beheer over zijn goederen heeft, zijn wilsrechten (artikel 4:19 t/m 4:22) wil uitoefenen of wil afzien van de uitoefening van die rechten, is voor die uitoefening of dat afzien de goedkeuring van de kantonrechter vereist. De kantonrechter verleent of onthoudt zijn goedkeuring rekening houdend naar billijkheid met de belangen van het kind, de andere kinderen aan wie de bevoegdheid eveneens toekomt en van degene jegens wie de bevoegdheid bestaat (de echtgenoot). De kantonrechter kan aan de goedkeuring voorwaarden verbinden. Hij kan ook zijn eigen beslissing nemen (artikel 4:26 lid 1), dat wil zeggen dat de kantonrechter een andere dan de gevraagde beslissing neemt. Indien een kind wil afzien van de uitoefening van zijn wilsrechten en daartoe goedkeuring wordt verleend, kan hij nadien zijn wilsrechten niet alsnog uitoefenen, tenzij de kantonrechter dat bij zijn goedkeuring heeft bepaald (artikel 4:26 lid 3).

Brief:

- door: wettelijk vertegenwoordiger
- termijn: binnen drie maanden na ontstaan van bevoegdheid (ontbreekt nog een wettelijk vertegenwoordiger, dan binnen drie maanden na diens benoeming), eventueel termijnverlenging vragen als nog geen overeenstemming is bereikt bijlagen: akte van constatering wettelijke verdeling (indien zo'n akte er niet is: verklaring van erfrecht, eventueel testament, boedelbeschrijving per datum overlijden erflater), opgave recente adresgegevens van alle erfgenamen
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. brief:

- zo nodig taxatierapporten vragen
- denk aan artikel 1: 250 BW bij conflicterende belangen

Griffierecht:

nee, artikel 1 sub k Regeling Griffierechten Burgerlijke Zaken

Oproep zitting:

Aanbeveling: in beginsel zitting bij verzoek om namens de curandus/rechthebbende/ minderjarige afstand te mogen doen van een wilsrecht.

Zitting:

Beschikking:

- criteria: rekening houden naar billijkheid met belangen van het kind, andere kinderen en langstlevende. Kantonrechter kan bij afzien van uitoefening wilsrecht voorwaarden stellen, bijvoorbeeld zekerheid verlangen.
NB: bij afzien van uitoefening geen herkansing, tenzij dit apart wordt bepaald door de kantonrechter. Dat geldt in beginsel ook als de kantonrechter een eigen beslissing heeft genomen op grond waarvan wordt afgezien van een wilsrecht.
- afschrift beschikking naar bewindskanton

Hoger beroep:
ja

Artikel 29 lid 1

Zie artikel 33 lid 2

Artikel 30 lid 6: aanwijzing goederen vruchtgebruik artikel 30

Introductie:

Op grond van artikel 4:30 kan de echtgenoot aanspraak maken op een vruchtgebruik op andere goederen van de nalatenschap dan de echtelijke woning en inboedel ten laste van erfgenamen.

Net als het vruchtgebruik op de woning en de inboedel dat de echtgenoot toekomt op grond van artikel 4:29 is dit een verzorgingsvruchtgebruik. Het verschil tussen het artikel 4:29 en het artikel 4:30 vruchtgebruik zit echter kort gezegd in de "bewijslast": ex artikel 4:29 dienen de erfgenamen aan te tonen dat de echtgenoot het vruchtgebruik niet nodig heeft, ex artikel 4:30 dient de echtgenoot aan te tonen dat hij het vruchtgebruik voor (de bekostiging van) zijn verzorging nodig heeft.

De aanspraken van de echtgenoot gelden jegens de erfgenamen, (quasi-)legatarissen en lastbevoordeelden.

Wanneer de echtgenoot en degenen die aan de vestiging moeten medewerken niet tot overeenstemming kunnen komen gelast de kantonrechter de aanwijzing van de goederen waarop het vruchtgebruik wordt gevestigd. De kantonrechter kan die goederen ook zelf aanwijzen.

Tot die goederen kunnen ook de geldvorderingen van de kinderen behoren.

De kantonrechter houdt bij zijn beslissing naar billijkheid rekening met de belangen van alle betrokkenen partijen.

Dit vruchtgebruik dient te worden verward met het vruchtgebruik van Titel 3 Afdeling 1. Dat vruchtgebruik komt tot stand na uitoefening door de kinderen van hun wilsrechten.

Verzoekschrift:

- door: langstlevende of hoofdgerechtigden (= erfgenaam, (quasi-)legataris, lastbevoordeelde)
- termijn: let op: verjaring, artikel 31 lid 3
- bijlagen: akte van verdeling (indien zo'n akte er niet is: verklaring van erfrecht, eventueel testament, boedelbeschrijving per datum overlijden erflater), eventuele conceptakte van vestiging vruchtgebruik (bij onroerende zaken), vermogensoverzicht langstlevende, eventuele taxatierapporten, opgave recente adresgegevens van langstlevende en alle hoofdgerechtigden
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

- zo nodig taxatierapporten vragen
- vermogensoverzicht aan langstlevende vragen (inclusief overzicht inkomsten en uitgaven om verzorgingsbehoefte te kunnen vaststellen), als hoofdgerechtigde de verzoeker is controleren of aanspraak binnen 1 jaar heeft plaatsgevonden

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

langstlevende en hoofdgerechtigden

Zitting:
schikking beproeven

Beschikking:
Criteria: rekening houden met belangen van ieder naar billijkheid (artikel 30 lid 6).

Aanbeveling:
wanneer de kantonrechter komt tot het zelf aanwijzen van een registergoed, waarop het vruchtgebruik komt te rusten, wordt dat vruchtgebruik pas gevestigd door inschrijving in de kadastrale registers. Bij evidente onwil van degenen die moeten meewerken aan die inschrijving, kan artikel 3:300 BW nuttig zijn. In dit laatste geval is bij het aanspannen van de procedure noodzakelijk dat er een concept-notariële akte tot vestiging van het vruchtgebruik bij de stukken zit, zeker bij een vordering tot 'vonnis vervangt akte'.

Hoger beroep:
ja

Artikel 33 lid 1: aanpassing vruchtgebruik

Introductie:

Artikel 4:33 is de tegenhanger van de artikelen 4:29 en 4:30: geven de laatste artikelen de echtgenoot recht op een verzorgingsvruchtgebruik ten laste van de erfgenamen, artikel 4:33 geeft de erfgenamen de mogelijkheid om zich tegen dat vruchtgebruik te verzetten of een gevestigd vruchtgebruik te beëindigen.

Lid 1. Op grond van het eerste lid kan de hoofdgerechtigde de kantonrechter verzoeken:

- aan hem een met vruchtgebruik belast goed uit de nalatenschap toe te delen, al dan niet onder de last van het vruchtgebruik,
- het vruchtgebruik van een of meer goederen te beëindigen,
- de bevoegdheden van de echtgenoot te beperken of te ontzeggen en/of
- het vruchtgebruik in het belang van de hoofdgerechtigde onder bewind te stellen.

Het verzoek is alleen toewijsbaar indien daarmee een zwaarwegend belang van de hoofdgerechtigde is gediend en in vergelijking hiermee het belang van de echtgenoot niet ernstig wordt geschaad.

Lid 2. Bovendien kan de kantonrechter:

- op verzoek van de rechthebbende de verplichting om aan de vestiging van een vruchtgebruik ex artikel 4:29 mee te werken opheffen of
- op verzoek van de hoofdgerechtigde het vruchtgebruik beëindigen.

Dit verzoek is alleen toewijsbaar als de echtgenoot, de omstandigheden in aanmerking genomen, voor zijn verzorging (daaronder begrepen de uitkering van een som ineens aan een kind van erflater ten behoeve van verzorging en opvoeding - tot 18 jaar - en levensonderhoud en studie -tot 21 jaar-) geen behoefte heeft aan het vruchtgebruik. De kantonrechter kan nadere regelingen treffen.

Op grond van lid 5 houdt de kantonrechter in iedere geval rekening met de leeftijd van de echtgenoot, de samenstelling van de huishouding van de echtgenoot, de mogelijkheden van de echtgenoot om zelf in zijn verzorging te voorzien (pensioen, etc.) en het "passend" verzorgingsniveau.

Verzoekschrift:

- door: hoofdgerechtigde
- termijn: geen
- bijlagen: akte van verdeling (indien zo'n akte er niet is: verklaring van erfrecht, eventueel testament, boedelbeschrijving per datum overlijden erflater), vermogensoverzicht langstlevende, eventuele akte vestiging vruchtgebruik, eventuele taxatierapporten, opgave recente adresgegevens van echtgenoot en alle hoofdgerechtigden
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Aan langstlevende een vermogensoverzicht vragen (inclusief overzicht inkomsten en uitgaven om verzorgingsbehoefte te kunnen vaststellen).

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:
langstlevende en hoofdgerechtigde(-n)

Zitting:
schikking beproeven

Beschikking:

- criteria: vruchtgebruik alleen beperken bij zwaarwegend belang van hoofdgerechtigde, terwijl belang van vruchtgebruiker in vergelijking daarmee niet ernstig wordt geschaad (een belangenafweging waarbij het verzorgingsaspect meespeelt, maar niet voorop staat, in tegenstelling tot lid 2)
- de wettekst (artikel 33 lid 1 sub a, b, c en d) biedt verschillende keuzes
- de kantonrechter mag nadere regelingen treffen (artikel 33 lid 3)

Hoger beroep:
ja

Artikel 33 lid 2, 3 en 5: verplichting tot vestiging vruchtgebruik (artikel 29) opheffen of vruchtgebruik (artikel 29 en 30) beëindigen

Introductie:

Zie artikel 33 lid 1. Lid 2, sub a van artikel 33 is bedoeld om de rechthebbende tot een goed, bij voorbaat – dus nog voordat het vruchtgebruik op verzoek van de langstlevende op grond van artikel 29 en/of 30 is gevestigd – van de verplichting tot medewerking aan het vestigen van het vruchtgebruik te ontheffen. Dit komt uiteraard pas aan de orde nadat de aanspraak op het vestigen van het vruchtgebruik is gemaakt, dan wel dat daartoe een termijn gesteld is als bedoeld in artikel 31 lid 2.

Verzoekschrift:

- door: rechthebbende/hoofdgerechtigde (= erfgenaam, (quasi-)legataris, lastbevoordeelde)
- termijn: geen
- bijlagen: akte van verdeling (indien zo'n akte er niet is: verklaring van erfrecht, eventueel testament, boedelbeschrijving per datum overlijden erflater), vermogensoverzicht langstlevende, eventuele akte vestiging vruchtgebruik, eventuele taxatierapporten, opgave recente adresgegevens van echtgenoot en alle hoofdgerechtigden
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats overledene

N.a.v. verzoekschrift:

Vermogensoverzicht vragen aan langstlevende (inclusief overzicht inkomsten en uitgaven om verzorgingsbehoefte te kunnen vaststellen), eventueel akte van vruchtgebruik indien het vruchtgebruik reeds is gevestigd.

Griffierecht:

ja bij verzoek ex lid 2

Oproep zitting:

alle rechthebbenden/hoofdgerechtigden, langstlevende

Zitting:

schikking beproeven

Beschikking:

- criteria: zie artikel 4:33 lid 5. De daar genoemde persoonlijke omstandigheden zijn niet limitatief
- parlementaire geschiedenis gaat uit van: a) constructie bedoeld als vangnet; b) alimentatienormen tussen gewezen echtgenoten kunnen daarbij een oriëntatiepunt vormen

Hoger beroep:

ja

Artikel 34 lid 4: geschil over artikel 34 (inkorting)

Introductie:

Op grond van artikel 4:34 lid 4 beslist de kantonrechter geschillen over de toepassing van de artikel 4:34 tot en met 4:37 op verzoek van de meest gereede partij.

In deze, lastig leesbare, artikelen wordt een regeling gegeven voor de inkorting door de echtgenoot van giften en voor de inkorting door de echtgenoot van hetgeen een legitimaris door inkorting heeft verkregen, met toekenning van een vruchtgebruik aan de echtgenoot over het ingekorte. Voorts wordt een regeling gegeven voor aanspraken op een som ineens voor kinderen van de erflater.

NB: Alleen de giften als bedoeld in artikel 67 komen voor inkorting in aanmerking inzake de berekening van de legitieme portie. Voor de volgorde van inkorting wordt verwezen naar het bepaalde in artikel 89 lid 3.

Verzoekschrift:

- door: langstlevende, begiftigden, legitimarissen
- termijn: uiterlijk 5 jaar na overlijden
- bijlagen: akte van verdeling (indien zo'n akte er niet is: verklaring van erfrecht, eventueel testament, boedelbeschrijving per datum overlijden erflater), vermogensoverzicht langstlevende, eventuele akte vestiging vruchtgebruik, eventuele taxatierapporten, opgave recente adresgegevens van langstlevende en alle begiftigden en legitimarissen; akten van schenking
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

- zo nodig boedelbeschrijving aan erfgenamen vragen en vermogensoverzicht langstlevende, inclusief overzicht inkomsten en uitgaven om verzorgingsbehoefte te kunnen vaststellen
- let op: inkorting moet binnen maximaal 5 jaar, artikel 90 lid 3

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

langstlevende, begiftigden, legitimarissen (hangt er van af wat wordt verzocht)

Zitting:

schikking beproeven

Beschikking:

Criteria: als in artikel 33 lid 5

Hoger beroep:

ja

Artikel 34 lid 4: geschil over artikel 35 (som ineens voor kind)

Introductie:

Zie artikel 34 lid 4 bij inkorting

Verzoekschrift:

- door: (wettelijk vertegenwoordiger van) kind (van max. 21 jaar)
- termijn: let op: verjaring, artikel 37 lid 3
- bijlagen: rekenkundige onderbouwing van het geschil, akte van verdeling (indien zo'n akte er niet is: verklaring van erfrecht, eventueel testament, boedelbeschrijving per datum overlijden erflater), vermogensoverzicht langstlevende, inclusief overzicht inkomsten en uitgaven om verzorgingsbehoefte vast te stellen, eventuele akte vestiging vruchtgebruik, eventuele taxatierapporten, akten van schenking, uitkeringsbericht sommenverzekering en/of successieaangifte, opgave recente adresgegevens van langstlevende en alle erfgenamen
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

- onderzoeken of iemand krachtens wet of overeenkomst verplicht is in verzorging en/of onderhoud te voorzien
- onderzoeken of sprake is van een verzekeringsuitkering of erfrechtelijke verkrijging
- controleren of aanspraak binnen 9 maanden heeft plaatsgevonden

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

erfgenamen, (wettelijke vertegenwoordiger van) kind

Zitting:

schikking beproeven

Beschikking:

Criteria:

- lid 1: "voor zover nodig": som ineens wordt verminderd met wettelijke aanspraken (ouder of een derde heeft verzorgings/onderhoudsplicht);
- lid 2: geen som ineens als langstlevende of een erfgenaam gehouden is op grond van de wet of overeenkomst om in kosten te voorzien. Uitkering uit levensverzekering komt in mindering. Sommen ineens mogen gezamenlijk maximaal helft van de nalatenschap bedragen (artikel 37 lid 4).

Hoger beroep:

ja

Artikel 34 lid 4: geschil over artikel 36: som ineens voor (stief-), (pleeg-), (behuwd-) of (klein-)kind

Introductie:

Zie artikel 34 lid 4 bij inkorting

Verzoekschrift:

- door: (stief-), (pleeg-), (behuwd-) of (klein) kind
- termijn: let op: verjaring, artikel 37 lid 3
- bijlagen: rekenkundige onderbouwing van de aanspraak, akte van verdeling (indien zo'n akte er niet is: verklaring van erfrecht, eventueel testament, boedelbeschrijving per datum overlijden erflater), vermogensoverzicht langstlevende (inclusief overzicht inkomsten en uitgaven om verzorgingsbehoefte te kunnen vaststellen), eventuele akte vestiging vruchtgebruik, eventuele taxatierapporten, akten van schenking, uitkeringsbericht sommenverzekering en/of successieaangifte, opgave recente adresgegevens van langstlevende en alle erfgenamen
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

- aan erfgenamen een boedelbeschrijving vragen
- controleren of aanspraak binnen 9 maanden heeft plaatsgevonden

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

erfgenamen, verzoeker

Zitting:

schikking beproeven

Beschikking:

Criteria: een voorziening uit levensverzekering komt in mindering evenals de waarde van hetgeen bij leven of krachtens erfrechtelijke verkrijging is verkregen voor zover dat als beloning voor werkzaamheden kan worden beschouwd. Maatstaf: aard, duur en omvang van arbeid, gebruikelijke loon, betaling kostgeld of niet.

Hoger beroep:

ja

Artikel 38: overname bedrijfsgoederen/aandelen

Introductie:

Op grond van artikel 4:38 lid 1 kan de kantonrechter de echtgenoot verplichten tot overdracht tegen een redelijke prijs aan het (stief)kind of diens echtgenoot, van goederen die tot de nalatenschap of de ontbonden huwelijksgemeenschap behoren en die dienstbaar waren aan het beroep of bedrijf van de erflater dat door dat kind of diens echtgenoot wordt voortgezet.

Op grond van artikel 4:38 lid 2 bestaat diezelfde mogelijkheid voor aandelen in een vennootschap (NV/BV) waarvan de erflater medebestuurder was en waarin hij alleen of met zijn medebestuurders de meerderheid van de aandelen hield, indien het kind of diens echtgenoot ten tijde van het overlijden van de erflater bestuurder van die vennootschap is of nadien de positie van de erflater voortzet.

De kantonrechter wijst het verzoek toe indien daarmee een zwaarwegend belang van het kind of stiefkind wordt gediend en in vergelijking hiermee het belang van de echtgenoot niet ernstig wordt geschaad.

De kantonrechter kan bij toewijzing van het verzoek nadere regelingen treffen. Te denken valt aan een gebruiksrecht op die goederen ten behoeve van de echtgenoot of een anti-speculatiebeding indien de vast te stellen redelijke prijs onder de waarde in het economische verkeer ligt (denk aan waardering tegen boekwaarde).

Verzoekschrift:

- door: (stief-) kind, dan wel langstlevende (zie lid 5)
- termijn: een jaar na overlijden (verval)
- bijlagen: akte van verdeling (indien zo'n akte er niet is: verklaring van erfrecht, eventueel testament, boedelbeschrijving per datum overlijden erflater), recent accountantsrapport, recente adresgegevens belanghebbenden. In geval van aandelenoverdracht: als bijlage toevoegen laatste versie statuten vennootschap en een recent uittreksel uit handelsregister waaruit blijkt wie bestuurder is, en een gewaarmerkt afschrift van het bijgewerkte aandeelhoudersregister
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

- aan erfgenamen boedelbeschrijving vragen, zo nodig accountantsrapport
- controleren blokkeringsregeling in statuten

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Rechthebbende op de bedrijfsgoederen/aandelen (dit kunnen de erfgenamen zijn of de langstlevende) en verzoeker (evt. ook echtgenoot van het (stief)kind)

Zitting:

schikking beproeven

Beschikking:

- criteria: overdracht moet een zwaarwegend belang van (stief-)kind of langstlevende dienen, terwijl het belang van de rechthebbende in vergelijking daarmee niet ernstig wordt geschaad
- kantonrechter kan nadere regelingen treffen, bijvoorbeeld rechthebbende bepaalde gebruiksrechten geven, anti-speculatiebedingen opnemen (= meerwaardeclausules)
- kantonrechter kan met testamentaire bepalingen rekening houden, maar kan deze onder omstandigheden negeren
- maatstaf redelijke prijs: in plaats van de economische waarde zou dit bijv. de "agrarische" waarde kunnen zijn

Hoger beroep:

ja

Artikel 55 lid 2: testament door wegens geestelijke stoornis onder curatele gestelde

Introductie:

Ook degenen die onder curatele zijn gesteld kunnen een testament maken.

Degene die wegens geestelijke stoornis onder curatele eis gesteld heeft op grond van artikel 4:55 lid 2 voor het maken van een testament echter de voorafgaande toestemming van de kantonrechter nodig.

De kantonrechter dient te beoordelen of de onder curatele gestelde de gevolgen van zijn wilsbeschikking voldoende overziet. Het is niet de bedoeling dat een soort algemene testateerbekwaamheid wordt geschapen. De kantonrechter kan aan zijn toestemming voorwaarden verbinden, bijvoorbeeld bepalen dat het testament binnen een bepaalde termijn na de beschikking dient te worden gepasseerd.

De toestemming van de kantonrechter neemt niet weg dat de vraag of iemand in staat is zijn wil te bepalen (door de notaris) moet worden beoordeeld op het moment dat hij zijn testament maakt, de toestemming heft alleen maar de handelingsonbekwaamheid op voor zover het het maken van dat (specifieke) het testament betreft.

Verzoekschrift:

- door: curandus
- termijn: geen
- bijlagen: indien voorhanden: concept-testament
- bevoegd: kantonrechter woonplaats van de curandus, niet zijnde de afgeleide woonplaats van artikel 1: 12 BW

N.a.v. verzoekschrift:

- curateleregister raadplegen (i.v.m. handelingsonbekwaamheid en privacy t.o.v. curator)

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

- altijd oproep naar curandus in privé
- zitting met gesloten deuren (uitzondering op hoofdregel, zie opmerkingen vooraf)

Zitting:

- ter plekke proces-verbaal op maken, bij voorkeur meegeven aan de curandus privé
- inhoud proces-verbaal:
 - motief om af te wijken van het versterferrecht
 - wie wil de curandus begunstigen en waarom en wie zeker niet en waarom niet?
 - in welke relatie staat de curandus tot begunstigden?
 - bevindingen kantonrechter over geestesgesteldheid

Beschikking:

- in het openbaar uit te spreken
- zo mogelijk na afloop zitting beschikking met proces-verbaal meegeven aan curandus
- criteria: het gaat om de staat van bekwaamheid ten tijde van het maken van de beschikking (= testament). De kantonrechter heeft tot taak te beoordelen of de geestelijke stoornis niet verhindert dat de curandus de gevolgen van de uiterste wilsbeschikkingen overziet. Dit oordeel moet in beginsel op algemene situatie worden gebaseerd, niet op een bepaald concept-testament, dit kan echter wel van invloed zijn.

Aanbeveling:

in beschikking voorwaarde opnemen dat testament wordt gepasseerd binnen een maand na beschikking overeenkomstig de aanwijzingen van het proces-verbaal

Hoger beroep:

ja

Opmerking:

Na uitvoerige discussie is besloten niet de voorwaarde te stellen dat bij het verzoek een concept-testament is gevoegd, teneinde onbevangen de vrije wilsvorming te toetsen. Ook is niet verlangd dat een psychiatrisch of psychologisch rapport ter onderbouwing wordt aangeleverd omdat deze zelden of nooit worden afgegeven en de kantonrechter zelfstandige dient te toetsen.

Artikel 74 lid 3: verplichting tot zekerheidstelling

Introductie:

De legitimaris (niet te verwarren met de legataris, zie Titel 5, Afdeling 2) heeft recht op de legitieme portie: een gedeelte van de waarde van het vermogen van de erflater, waarop de legitimaris in weerwil van giften door en uiterste wilsbeschikkingen van de erflater aanspraak kan maken (artikel 4:63 lid 1).

Als een erfgenaam de nalatenschap verwerpt en vervolgens een beroep doet op zijn legitieme portie wordt hetgeen hij had verkregen als hij niet had verworpen op zijn legitieme portie in mindering gebracht. Zijn legitieme portie wordt niet verminderd, indien hij bij aanvaarding - kort gezegd - de goederen onder een last had verkregen (artikel 4:72 en 73).

Artikel 4:74 maakt een uitzondering op de regel dat een belaste verkrijging niet in mindering dient te worden gebracht: de contante waarde van een aan de legitimaris gemaakt legaat van een in termijnen te betalen geldsom komt ook bij verwerping in mindering op de legitieme portie, indien de erflater in zijn testament heeft vermeld dat zonder die beschikking (de termijnen) de voortzetting van zijn beroep of bedrijf of van "zijn" vennootschap (NV/BV) in ernstige mate zou worden bemoeilijkt.

Op grond van artikel 4:74 lid 3 kan de legitimaris binnen drie maanden na het overlijden van de erflater de kantonrechter verzoeken de met het legaat belaste personen te bevelen zekerheidstelling te stellen. De kantonrechter stelt de termijn vast waarbinnen de zekerheid dient te worden gesteld en het bedrag en de aard van de zekerheid.

Wordt aan dat bevel geen (tijdig) gevolg gegeven, dan is de sanctie voor de met de uitvoering van het legaat belaste personen zwaar: het legaat komt dan niet in mindering op de legitieme portie als de legitimaris alsnog verwerpt.

Let op: ook artikel 4:74 lid 2 biedt de legitimaris een gang naar de rechter: dat is echter de rechtbank, niet de kantonrechter.

Verzoekschrift:

- door: legitimaris/ex-legataris
- termijn: binnen drie maanden na overlijden, ruimschoots te verlengen: artikel 77
- bijlagen: berekening van de legitieme portie, zie artikel 78 en evt. recent uittreksel handelsregister
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Verzoek aan de met legaat belaste persoon om vermogensoverzicht van het beroep/bedrijf, accountantsverklaring, eventueel statuten vennootschap en een gewaarmerkt uittreksel uit het bijgewerkte aandelhoudersregister

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

legitimaris, de met legaat belaste personen

Zitting:

Beschikking:

Vaststelling bedrag van en aard van zekerheid en termijn waarbinnen zekerheid moet worden gesteld.

Hoger beroep:

ja

Artikel 77: verlenging termijnen

Introductie:

Op grond van bijzondere omstandigheden kan de kantonrechter de volgende termijnen één of meermalen verlengen, zelfs als de termijn al was verlopen:

- artikel 4: 72: termijn (drie maanden) verwerpen inferieure verkrijgingen;
- artikel 4: 73 lid 1, slotzin: termijn (drie maanden) verwerpen inferieure legaten;
- artikel 4: 73 lid 2: termijn (drie maanden) verwerpen legaat tegen betaling van de waarde of een gedeelte daarvan dat niet is opgeschort tot de verdeling van de nalatenschap;
- artikel 4: 74 lid 2: termijn (drie maanden) betwisting legaat van geldsom in termijnen;
- artikel 4: 74 lid 3: termijn (drie maanden) om kantonrechter te verzoeken om bevel zekerheidsstelling voor legaat geldsom in termijnen;
- artikel 4: 75 lid 2: termijn (drie maanden) voor betwisting van een onderbewindstellingsgrond nalatenschap of legaat;
- artikel 4: 75 lid 4: termijn (drie maanden) ex artikel 4: 75 lid 1 voor verklaring aan bewindvoerder dat legitimaris zijn legitieme portie in geld wenst te ontvangen;
- artikel 4: 85 lid 2: termijn (negen maanden) ex artikel 4: 85 lid 2 waarbinnen legitimaris aanspraak moet maken jegens langstlevende echtgenoot wegens eventueel verzorgingsvruchtgebruik ex artikel 4: 30.

Verzoekschrift:

- door: legitimaris
- termijn: geen
- bijlagen: verklaring van erfrecht en evt. testament, kopie eerdere beschikking omtrent termijn
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

- controleren of het betreft een verzoek op grond van artikel 72, 73 lid 1, 73 lid 2, 74 lid 2, 74 lid 3, 75 lid 2, 75 lid 4 jo. 75 lid 1, 85 lid 2
- verweer opvragen en tegelijkertijd een zitting plannen, tenzij het verzoek aanstonds kan worden toegewezen

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

verzoeker, belanghebbenden, erfgenamen

Zitting:

ja, tenzij het verzoek aanstonds kan worden toegewezen

Beschikking:

Criteria: bijzondere omstandigheden

Aanbeveling:

hierbij de eerste keer ruimhartig te werk te gaan, bijvoorbeeld als legitimaris nog niet het noodzakelijke inzicht heeft kunnen krijgen.

Hoger beroep:

nee, zie artikel 676a Rv

Artikel 78 lid 2: bevestiging boedelbeschrijving onder ede

Introductie:

Op grond van artikel 4:78 lid 1 kan de legitimaris die geen erfgenaam is tegenover de erfgenamen en de executeur aanspraak maken op inzage en een afschrift van alle bescheiden die hij voor de berekening van zijn legitieme portie nodig heeft. De erfgenamen en de executeur zijn verplicht hem alle inlichtingen te verstrekken. Op grond van artikel 4:78 lid 2 kan de legitimaris de kantonrechter verzoeken de erfgenamen en de met het beheer van de nalatenschap belaste executeur op te roepen om de deugdelijkheid van de boedelbeschrijving in tegenwoordigheid van de legitimaris onder ede te bevestigen.

Let op: de aan de legitimaris in dit artikel toegekende bevoegdheid komt via artikel 4:39 ook toe aan degenen aan wie een in de artikel 4:29 t/m 33, 35, 36 en 38 bedoeld recht toekomt.

Verzoekschrift:

- door: legitimaris en degenen die bedoeld zijn in artikel 39
- termijn: geen
- bijlagen: boedelbeschrijving
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

zo nodig boedelbeschrijving vragen aan erfgenamen of executeur

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

erfgenamen/eventuele executeur en uiteraard verzoeker

Zitting:

eedsformule: zie artikel 674 sub 7 Rv per analogie

Proces-verbaal:

Hoger beroep:

n.v.t.

Artikel 119: opsporen legataris

Introductie:

Op grond van artikel 4:119 dragen degene op wie een legaat rust, alsmede de executeur, zorg dat de legataris (niet te verwarren met de legitimaris, zie Titel 4, Afdeling 3) zo spoedig mogelijk van het legaat wordt kennis gegeven.

Is het adres van de legataris hun onbekend, dan delen zij dat aan de kantonrechter mede. De kantonrechter kan hun (ambtshalve) het doen van nasporingen of een bepaalde wijze van oproeping gelasten.

Brief:

- door: degene op wie een legaat rust en/of executeur
- termijn: geen
- bijlagen: testament, verklaring van erfrecht, evt. uittreksel GBA inzake legataris
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

Naar aanleiding van brief:

Controleren welke maatregelen al genomen zijn, desnoods dit nog opvragen.

Griffierecht:

nee

Oproep zitting:

Zitting:

Ambtshalve beschikking (gelasten)

- criteria: omvang van het legaat
- voorbeeld: bepaalde wijze van oproeping in landelijk/plaatselijk dagblad, doen van nasporing door gespecialiseerd onderzoeksbureau

Hoger beroep:

ja

Artikel 142 lid 1: benoeming vervangende executeur

Introductie:

Alleen wanneer de erflater dat in zijn testament heeft beschikt, is de kantonrechter bevoegd om, wanneer de benoemde executeur komt te ontbreken, op verzoek van een belanghebbende een vervangende executeur te benoemen.

Verzoekschrift:

- door: belanghebbende (bijv. erfgenaam, langstlevende, crediteuren)
- termijn: geen
- bijlagen: verklaring van erfrecht, testament, bereidverklaring voorgestelde executeur, recente adresgegevens andere belanghebbenden
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

- controleren of vervanging op grond van testament mogelijk is
- bij een met name voorgestelde nieuwe executeur een bereidheidsverklaring vragen

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

- de verzoeker, de erfgenamen, de langstlevende, evt. voorgestelde executeur
- eventueel schriftelijke akkoordverklaring

Zitting:

Beschikking:

Aanbeveling:

afhankelijk van de inhoud van de executele bepaling en van de omvang van de nalatenschap: indien verzoeker geen voorstel heeft gedaan, denken aan een van de erfgenamen, een notaris (niet de boedelnotaris, zie Hof Amsterdam 22 maart 2007, LJN BA2332), een accountant

Hoger beroep:

ja

Artikel 142 lid 3: beslechting meningsgeschil tussen executeurs

Introductie:

Op verzoek van één van hen beslist de kantonrechter verschillen van mening tussen executeurs.

De kantonrechter kan de verdeling van de werkzaamheden en/of de verdeling van het executeursloon tussen hen vaststellen.

Verzoekschrift:

- door: een van de executeurs
- termijn: geen
- bijlagen: testament, verklaring van executele, adres andere executeur
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

de executeurs

Zitting:

schikking beproeven

Beschikking:

verdeling van werkzaamheden en/of van loon

Hoger beroep:

ja

Artikel 143 lid 1: stellen termijn aanvaarding benoeming executeur

Introductie:

Op verzoek van iedere belanghebbende stelt de kantonrechter de executeur een termijn waarin hij zich moet uitspreken over zijn benoeming (al dan niet aanvaarden): na afloop van die termijn kan hij zijn benoeming, ook niet met instemming van de belanghebbende(n), niet meer aanvaarden.

Verzoekschrift:

- door: belanghebbende, bijvoorbeeld een andere executeur
- termijn: geen
- bijlagen: een stuk waaruit de benoeming tot executeur blijkt, verklaring van erfrecht
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Zitting:

Beschikking:

Aanbeveling:

een zo kort mogelijke termijn stellen (om de erfgenaam zo snel mogelijk de vrije hand te geven, bijvoorbeeld 14 dagen na betekening door verzoeker van benoeming executeur en beschikking termijnbepaling. Bij in ander EG-land woonachtige executeur verzoeker zo nodig wijzen op EG- betekeningsovereenkomst nr. 1393/2007)

Hoger beroep:

nee, zie artikel 676a Rv

Artikel 144 lid 3: verdeling beloning

Introductie:

Dit artikel verklaart artikel 4:159 leden 2 en 3 van overeenkomstige toepassing. Dat betekent dat de kantonrechter de verdeling van de beloning tussen de executeurs kan vaststellen of de beloning wegens onvoorziene omstandigheden anders kan regelen. Zie verder bij 4:159 leden 2 en 3.

Verzoekschrift:

- door: een van de executeurs
- termijn: geen
- bijlagen: testament, boedelbeschrijving, verklaring van executele
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

de executeurs

Zitting:

Beschikking:

Hoger beroep:

ja

Artikel 145 lid 1: machtiging erfgenamen tot beschikkingsdaden bij executele

Introductie:

Als er een executeur is die tot taak heeft de goederen van de nalatenschap te beheren, kunnen de erfgenamen niet zonder medewerking van de executeur over de goederen der nalatenschap of hun aandeel daarin te beschikken voordat de bevoegdheid van de executeur tot beheer van de nalatenschap is geëindigd.

Wanneer de executeur zijn medewerking weigert, kunnen de erfgenamen de kantonrechter verzoeken hen te machtigen om te beschikken.

Verzoekschrift:

- door: een of meer erfgenamen
- termijn: gedurende het beheer van de executeur
- bijlagen: testament, verklaring van erfrecht, boedelbeschrijving, verklaring van executele, recente adresgegevens belanghebbenden
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

erfgenamen, executeur

Zitting:

ja

Beschikking:

Hoger beroep:

ja

Artikel 147 lid 2: keuze en wijze van tegeldemaking door executeur

Introductie:

Tenzij de erflater anders heeft beschikt (let op testament!) treedt de executeur over de keuze van de te gelde maken goederen van de nalatenschap en de wijze van te gelde maken zoveel mogelijk in overleg met de erfgenamen.

Als een erfgenaam bezwaar heeft, stelt de executeur hem in de gelegenheid de beslissing van de kantonrechter in te roepen.

Verzoekschrift:

- door: erfgenaam, die bezwaar heeft
- termijn: geen
- bijlagen: testament, verklaring van erfrecht, verklaring van executele, boedelbeschrijving, zo nodig taxatierapporten, recente adresgegevens belanghebbenden
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

verzoeker, overige erfgenamen en executeur

Zitting:

ja

Beschikking:

Hoger beroep:

nee, zie artikel 676a Rv

Artikel 147 lid 3: machtiging tegeldemaking door executeur

Introductie:

Artikel 4:147 lid 3 is de tegenhanger van artikel 4:147 lid 2: de erflater kan bepalen dat de executeur de toestemming nodig heeft van de erfgenamen voor de tegeldemaking van goederen van de nalatenschap. Wordt die toestemming niet verleend, dan kan de executeur de kantonrechter verzoeken hem te machtigen om de goederen te gelde te maken.

Verzoekschrift:

- door: executeur
- termijn: geen
- bijlagen: testament, verklaring van erfrecht, verklaring van executele, boedelbeschrijving, zo nodig taxatierapport, recente adresgegevens belanghebbenden
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

executeurs en erfgenamen

Zitting:

Beschikking:

Hoger beroep:

ja

Artikel 149 lid 1 sub f en lid 2: ontslag executeur

Introductie:

De taak van de executeur eindigt onder meer door het ontslag dat de kantonrechter hem verleent (artikel 4:149 lid 1, aanhef en sub f).

Het ontslag wordt hem verleend:

- hetzij op eigen verzoek,
- hetzij om gewichtige redenen op verzoek van:
 - een mede-executeur;
 - een erfgenaam;
 - het openbaar ministerie;
 - ambtshalve.

Hangende het onderzoek kan de kantonrechter voorlopige voorzieningen treffen en/of de executeur schorsen (artikel 4:149 lid 2).

Verzoekschrift:

- door: executeur, mede-executeur, erfgenaam, OM of ambtshalve
- termijn: geen
- bijlagen: verklaring van executeur, verklaring van erfrecht, testament, recente adresgegevens belanghebbenden
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

- schorsing hangende verzoek is mogelijk

NB: de voorlopig voorziening ex artikel 149 lid 2 is niet kort geding ex artikel 254 Rv.

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Zitting:

ja

Beschikking:

Hoger beroep:

Hoger beroep is mogelijk tegen het ontslag zelf. Geen hoger beroep kan worden ingesteld tegen de beslissing om voorlopige voorzieningen te treffen en de schorsingsbeslissing, zie artikel 676a Rv

Artikel 150 lid 2 sub b: verlenging termijn beheer executeur

Introductie:

Wanneer één jaar en zes maanden zijn verstreken nadat de executeur de nalatenschap in beheer heeft kunnen nemen, kunnen de erfgenamen de bevoegdheid van de executeur tot beheer beëindigen.

De executeur kan de kantonrechter verzoeken die termijn ook na het verstrijken daarvan, één of meermalen verlengen.

Verzoekschrift:

- door: executeur
- termijn: na 1,5 jaar na in beheerneming (of ruim daarna)
- bijlagen: verklaring van executeur, boedelbeschrijving, eventuele eerdere beschikking verlenging, recente adresgegevens belanghebbenden
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Controleren of er belang is bij de verlenging termijn (deugdelijke motivering plus welke verlengingstermijn wordt verlangd).

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

verzoeker, eventuele andere executeur en de erfgenamen

Zitting:

Beschikking:

Hoger beroep:

nee

Artikel 157 lid 1: benoeming bewindvoerder

Introductie:

Wanneer de erflater bij uiterste wilsbeschikking wel een bewind heeft ingesteld over één of meer goederen van de nalatenschap, maar het testament niet voorziet in een regeling voor de benoeming van een bewindvoerder, wijst de kantonrechter een bewindvoerder aan op verzoek van de rechthebbende, een erfgenaam, legataris of andere belanghebbende dan wel van een executeur (artikel 4:157 lid 1).

De kantonrechter kan ook (eventueel ambtshalve) een tijdelijke bewindvoerder benoemen (artikel 4:157 lid 4).

NB: deze regeling wijkt dus af van de regeling voor de aanwijzing van een vervangend executeur op basis waarvan de kantonrechter slechts bevoegd is een vervangende executeur te benoemen als de erflater dat in zijn testament heeft beschikt.

Verzoekschrift:

- door: rechthebbende, erfgenaam, legataris, executeur of andere belanghebbende
- termijn: geen
- bijlagen: testament, verklaring van erfrecht, zo mogelijk gegevens omtrent de omvang van het onder bewind gesteld vermogen, eventueel een bereidverklaring van een voorgestelde bewindvoerder, eventueel eerdere benoemingsbeschikking(en), recente adresgegevens belanghebbenden
- bevoegd: kantonrechter woonplaats rechthebbende (artikel 268 lid 1, tweede zin, Rv) Tijdens het testamentair bewind geldt voor deze kwesties de van de bewindvoerder afhankelijke woonplaats.
Daarom: de kantonrechter van woonplaats bewindvoerder (artikel 268 Rv, tweede zin jo artikel 1:12 lid 2 BW), dan wel de bij beschikking aangewezen kantonrechter in een ander bewindskanton, zie NB 2 en 3.

N.a.v. verzoekschrift:

- keuze maken wie als bewindvoerder kan fungeren en vragen of deze met benoeming akkoord gaat;
- controleren of er een beschermingsmaatregel is en beoordelen of concentratie van toezicht bij één bewindskanton wenselijk is, indien er ook sprake is van curatele, afwezigheids- of beschermingsbewind dan wel mentorschap (artikel 268 lid 2 Rv jo. 1:12 lid 4 BW).

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

alle belanghebbenden, waaronder degenen in wier belang bewind is ingesteld en beoogd bewindvoerder(s)

Zitting:

ja

Beschikking:

benoeming bewindvoerder

NB 1: afschrift beschikking doorsturen naar bewindskanton. Hier is dat in beginsel de kantonrechter van de woonplaats van de bewindvoerder (artikel 1:12 lid 2 BW), tenzij de rechthebbende tevens een curator, mentor of beschermingsbewindvoerder heeft en de bevoegde rechter tot concentratie van toezicht bij een van beide kantonrechters heeft besloten (artikel 1:12 lid 4 BW).

NB 2: indien gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheid tot concentratie van toezicht, zie hiervoor, dan afschriften van beschikking aan:

- a. de als uitsluitend bevoegde aangewezen kantonrechter;
- b. curandus en curator;
- c. degene ten behoeve van wie een mentorschap is ingesteld en de mentor;
- d. de rechthebbende en alle bewindvoerders (zie artikel 268 lid 2 Rv).

NB 3: indien twee bewindvoerders worden benoemd: bewindskanton aanwijzen en in de beschikking noemen. Eventueel bepalen dat of in welke zaken de bewindvoerders alleen gezamenlijk bevoegd zijn, zie artikel 158 lid 1 BW. Eventueel afwijkende beloningsverdeling opnemen, zie artikel 159 lid 2 BW.

NB 4: zie voor een samenloop met een verzoek tot ontslag van de in functie zijnde bewindvoerder; de toelichting (aanbeveling) bij artikel 164 lid 1 sub e en lid 2.

Hoger beroep:

Ja, maar niet tegen beslissing de tot concentratie van toezicht. Ook de kantonrechter die als uitsluitend bevoegde is aangewezen, is aan die aanwijzing gebonden. Evenmin is hoger beroep mogelijk tegen de benoeming van een tijdelijke bewindvoerder, zie artikel 676a Rv.

Let op:

1. De tekst van de wet noch de wetsgeschiedenis op artikel 1:12 lid 4 (nieuw) BW lijkt zich ertegen te verzetten dat tot concentratie van toezicht wordt overgegaan, indien niet de verzoeker, maar een ander in wiens belang het testamentaire bewind strekt, een curator, mentor of Boek 1-bewindvoerder heeft.
2. De in artikel 4:157 BW bedoelde testamentair bewindvoerder is een andere rechtsfiguur dan de bewindvoerder die bij gift of testament wordt aangewezen om de aan een minderjarige geschonken of vermaakte goederen te beheren, zoals bedoeld in artikel 1:253i lid 4 aanhef en sub c BW. Daarop ziet artikel 4:157 BW dus niet.

Artikel 157 lid 4: tijdelijke benoeming bewindvoerder

Zie artikel 157 lid 1

Artikel 158 lid 1, 2 en 3: uitoefening bevoegdheden

Introductie:

Wanneer er twee of meer bewindvoerders zijn, kan elk van hen in beginsel alle werkzaamheden verrichten die tot het bewind behoren.

De erflater kan bij uiterste wilsbeschikking een (exclusieve) verdeling van die werkzaamheden vaststellen: wat de één mag, mag de ander dan niet meer.

Ontbreekt een dergelijke bepaling in het testament dan kan de kantonrechter op verzoek van één of meer van de bewindvoerders de werkzaamheden verdelen. De kantonrechter kan een verdeling ook wijzigen.

Verzoekschrift:

- door: (een van) de bewindvoerders
- termijn: geen
- bijlagen: testament, boedelbeschrijving per sterfdatum, actuele beschrijving waaruit omvang van onder bewind gestelde vermogen blijkt, eventueel eerdere beschikkingen omtrent het bewind
- bevoegd: hoofdregel: tijdens het testamentair bewind geldt voor deze kwesties de van de bewindvoerder afhankelijke woonplaats.
Daarom: de kantonrechter van woonplaats bewindvoerder (artikel 268 Rv, tweede zin jo artikel 1:12 lid 2 BW), dan wel de bij beschikking aangewezen kantonrechter in een ander bewindskanton, zie NB 2 en 3 bij artikel 157 lid 1.

N.a.v. verzoekschrift:

Beoordelen of degenen in wier belang bewind is ingesteld moeten worden opgeroepen of verzocht verweerschrift in te dienen.

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

beide bewindvoerders

Zitting:

ja, schikking beproeven

Beschikking:

Hoger beroep:

ja

Artikel 159 lid 2: verdeling beloning

Introductie:

De bewindvoerder heeft per jaar recht op een loon van één procent (1%) van de waarde aan het einde van het jaar van het onder bewind gestelde vermogen. Zijn er meer bewindvoerders, dan delen zij in die beloning ieder voor een gelijk deel.

Afwijkingen van die regel zijn mogelijk:

- het testament kan een andere verdeling voorschrijven;
- de bewindvoerders kunnen samen een andere verdeling overeenkomen;
- de kantonrechter kan een andere verdeling vaststellen.

Verzoekschrift:

- door: (een van) de bewindvoerders of ambtshalve bij de benoeming van de bewindvoerders o.g.v. 4:157
- termijn: geen
- bijlagen: testament, verklaring van erfrecht, boedelbeschrijving per sterfdatum, actuele beschrijving waaruit omvang van onder bewind gestelde vermogen blijkt, eventueel eerdere beschikkingen betreffende het bewind
- bevoegd: hoofdregel: tijdens het testamentair bewind geldt voor deze kwesties de van de bewindvoerder afhankelijke woonplaats.
Daarom: de kantonrechter van woonplaats bewindvoerder (artikel 268 Rv, tweede zin jo artikel 1:12 lid 2 BW), dan wel de bij beschikking aangewezen kantonrechter in een ander bewindskanton, zie NB 2 en 3 bij artikel 157 lid 1.

N.a.v. verzoekschrift:

Beoordelen of degenen in wier belang bewind is ingesteld moeten worden opgeroepen of verzocht verweerschrift in te dienen.

Griffierecht:

ja

Oproep zitting: alle bewindvoerders

Zitting:

ja

Beschikking:

Hoger beroep:

ja

Artikel 159 lid 3: wijziging beloning bewindvoerder

Introductie:

Op grond van artikel 4:159 lid 3 kan de kantonrechter op verzoek van een bewindvoerder, een rechthebbende of degene in wiens belang het bewind is ingesteld, de beloning voor bepaalde of onbepaalde tijd anders regelen wegens onvoorziene omstandigheden.

Of sprake is van onvoorziene omstandigheden wordt beoordeeld aan de hand van artikel 6:258 BW. De beoordeling is derhalve terughoudend. Bij de beoordeling dient rekening te worden gehouden met hetgeen waarvan de erflater bij het instellen van het bewind is uitgegaan en of hij al dan niet stilzwijgend met die omstandigheden rekening heeft gehouden. Dat kan op problemen stuiten, aangezien tussen het opmaken van de uiterste wilsbeschikking en de aanvang van het bewind door het overlijden van de erflater geruime tijd kan zitten.

Verzoekschrift:

- door: bewindvoerder, rechthebbende, degene in wiens belang het bewind is ingesteld, dan wel ambtshalve
- termijn: geen
- bijlagen: testament, verklaring van erfrecht, boedelbeschrijving per sterfdatum, actuele beschrijving waaruit omvang van onder bewind gestelde vermogen blijkt, eventueel eerdere beschikkingen omtrent het bewind
- bevoegd: hoofdregel: tijdens het testamentair bewind geldt voor deze kwesties de van de bewindvoerder afhankelijke woonplaats.
Daarom: de kantonrechter van woonplaats bewindvoerder (artikel 268 Rv, tweede zin jo artikel 1:12 lid 2 BW), dan wel de bij beschikking aangewezen kantonrechter in een ander bewindskanton, zie NB 2 en 3 bij artikel 157 lid 1.

N.a.v. verzoekschrift:

- beoordelen of degenen in wier belang bewind is ingesteld moeten worden opgeroepen of verzocht verzoekschrift in te dienen,
- beoordelen of er onvoorziene omstandigheden zijn (zie artikel 6:258 BW).

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Zitting:

ja

Beschikking:

criteria onvoorziene omstandigheden, voor bepaalde of voor onbepaalde tijd

Hoger beroep:

ja

Artikel 160 lid 1: afgifte beschrijving onder bewind gestelde goederen

Introductie:

Op grond van artikel 160 lid 1 dient de door de kantonrechter benoemde bewindvoerder zo spoedig mogelijk een beschrijving op te maken van de goederen waarop het bewind betrekking heeft en een afschrift van die beschrijving tegen ontvangstbewijs in te leveren ter griffie van de rechtbank van de woonplaats van de rechthebbende.

Brief:

- door: de door de rechter benoemde bewindvoerder
- termijn:
- bijlagen:
- bevoegd: hoofdregel: tijdens het testamentair bewind geldt voor deze kwesties de van de bewindvoerder afhankelijke woonplaats.
Daarom: de kantonrechter van woonplaats bewindvoerder (artikel 268 Rv, tweede zin jo artikel 1:12 lid 2 BW), dan wel de bij beschikking aangewezen kantonrechter in een ander bewindskanton, zie NB 2 en 3 bij artikel 157 lid 1.

Griffierecht:

nee

Oproep zitting:

Zitting:

Beschikking:

Hoger beroep:

Let op:

De verplichting tot het inleveren van een boedelbeschrijving rust alléén op de door de rechter benoemde bewindvoerder. Indien degene of (een van) degenen in wiens belang dit testamentaire bewind is ingesteld een wettelijk vertegenwoordiger heeft (bijvoorbeeld een curator of voogd), dan is die curator of voogd zelf verplicht om de kantonrechter te informeren over de vermogensverkrijging (zie artikel 1:342 lid 1 BW).

Aanbeveling:

Een bij de toezichthoudende kantonrechter ingediende boedelbeschrijving van een door de kantonrechter benoemde bewindvoerder, wordt op de griffie van eerstgenoemde kantonrechter bewaard.

Artikel 161 lid 1: rekening en verantwoording ten overstaan van kantonrechter

Introductie:

Alleen de testamentaire bewindvoerder die door de kantonrechter is benoemd legt, tenzij op grond van artikel 161 lid 3 anders is bepaald, jaarlijks en bij het einde van zijn bewind rekening en verantwoording af ten overstaan van de kantonrechter. Is de bewindvoerder bij testament benoemd dan legt hij rechtstreeks rekening en verantwoording af aan de rechthebbende/belanghebbende.

Met "ten overstaan van" wordt bedoeld dat de rekening en verantwoording wordt afgelegd aan de rechthebbende/belanghebbende/opvolger in het bijzijn van de kantonrechter, dan wel met afschrift aan de kantonrechter.

Bij de benoeming van de bewindvoerder, later op verzoek van de bewindvoerder of ambtshalve kan de kantonrechter hem vrijstellen van de verplichting om ten overstaan van de kantonrechter rekening en verantwoording af te leggen of bepalen dat slechts eens in een bepaald aantal jaren rekening en verantwoording behoeft te worden afgelegd. De bewindvoerder blijft wel verplicht om rekening en verantwoording aan de rechthebbende/belanghebbende af te leggen (zie hierna artikel 4:161 lid 3).

Brief:

- door: de door de rechter benoemde bewindvoerder
- termijn: jaarlijks en aan einde van bewind. De kantonrechter kan bij of na benoeming de inleverdatum bepalen
- bijlagen: een door rechthebbende/degenen in wier belang het bewind is ingesteld voor akkoord (en bij voorkeur décharge) ondertekende opgave van de vermogenstoestand bij aanvang en einde van de verslagperiode met kopie van bankafschriften en/of overzicht effectenportefeuille waaruit die toestand blijkt, een gerubriceerd overzicht van inkomsten en uitgaven in die periode. De rekening en verantwoording dient door de bewindvoerder(s) te zijn ondertekend onder een passage met de tekst: "Aldus naar waarheid opgemaakt", voorzien van plaats en datum.
- bevoegd: hoofdregel: tijdens het testamentair bewind geldt voor deze kwesties de van de bewindvoerder afhankelijke woonplaats. Daarom: de kantonrechter van woonplaats bewindvoerder (artikel 268 v, tweede zin jo artikel 1:12 lid 2 BW), dan wel de bij beschikking aangewezen kantonrechter in een ander bewindskanton, zie NB 2 en 3 bij artikel 157 lid 1.

N.a.v. brief:

De kantonrechter beziet de afgelegde rekening en verantwoording tegen de achtergrond van de boedelbeschrijving (zie artikel 160 lid 1) en de rekening en verantwoording over een voorafgaande periode en gaat tot grondiger onderzoek over indien de rechthebbende daartegen bezwaren heeft die niet in der minne zijn opgelost. Zo nodig kan de kantonrechter onderzoek laten doen en verbetering gelasten (artikel 161 lid 4 verklaart o.a. artikel 1:360 BW van overeenkomstige toepassing).

Griffierecht:

nee

Oproep zitting:

Zitting:

Beschikking:

in beginsel n.v.t., tekenen voor 'gezien'.

Hoger beroep:

n.v.t.

Artikel 161 lid 2: rekening en verantwoording aan kantonrechter

Introductie:

Van het in lid 1 bedoelde geval is te onderscheiden het geval dat de rechthebbende of belanghebbende aan wie rekening en verantwoording dient te worden afgelegd niet in staat is tot het opnemen van die rekening en verantwoording. In dat geval wordt de rekening en verantwoording aan de kantonrechter afgelegd. Datzelfde geldt voor het geval het onzeker is wie de rechthebbende/belanghebbende is. In het testament kan een afwijkende regeling zijn opgenomen.

Brief

- door: bewindvoerder
- termijn: jaarlijks en aan het einde van het bewind, zie de bepalingen daarover in testament. Is de bewindvoerder door de kantonrechter benoemd, dan kan kantonrechter bij of na benoeming de inleverdatum bepalen.
- van toepassing:
 - a. als rechthebbende of belanghebbende niet in staat is tot het opnemen van de rekening of
 - b. onzeker is wie rechthebbende of belanghebbende is, tenzij het testament anders bepaalt.
- bijlagen: een opgave van de vermogenstoestand bij aanvang en einde van de verslagperiode met kopie van bankafschriften en/of overzicht effectenportefeuille waaruit die toestand blijkt, een gerubriceerd overzicht van inkomsten en uitgaven in die periode. De rekening en verantwoording dient door de bewindvoerder(s) te zijn ondertekend onder een passage met de tekst: "Aldus naar waarheid opgemaakt", voorzien van plaats en datum.
- bevoegd: hoofdregel: tijdens het testamentair bewind geldt voor deze kwesties de van de bewindvoerder afhankelijke woonplaats. Daarom: de kantonrechter van woonplaats bewindvoerder (artikel 268 Rv, tweede zin jo artikel 1:12 lid 2 BW), dan wel de bij beschikking aangewezen kantonrechter in een ander bewindskanton, zie NB 2 en 3 bij artikel 157 lid 1.

N.a.v. brief:

De kantonrechter beziet de afgelegde rekening en verantwoording tegen de achtergrond van de boedelbeschrijving (zie artikel 160 lid 1) en de rekening en verantwoording over een voorafgaande periode en gaat tot grondiger onderzoek over indien de rechthebbende daartegen bezwaren heeft die niet in der minne zijn opgelost. Zo nodig kan de kantonrechter onderzoek laten doen en verbetering gelasten (artikel 161 lid 4 verklaart o.a. artikel 1:360 BW van overeenkomstige toepassing).

Griffierecht:

nee

Oproep zitting:

Zitting:

Beschikking:

Ja, beslissing omtrent goedkeuring.

Hoger beroep:

ja

Artikel 161 lid 3: vrijstelling verplichting periodieke rekening en verantwoording

Introductie:

Bij de benoeming van de bewindvoerder, of later op verzoek, dan wel ambtshalve kan de kantonrechter de bewindvoerder vrijstellen van de verplichting om ten overstaan van de kantonrechter rekening en verantwoording af te leggen. De vrijstellingsmogelijkheid bestaat derhalve alleen ten aanzien van de in artikel 161 lid 1 bedoelde verplichting en NIET ten aanzien van de verplichting als bedoeld in artikel 161 lid 2.

De kantonrechter kan ook bepalen dat de rekening en verantwoording eens in een bepaald aantal jaren ten overstaan van hem dient te worden afgelegd. Met name bij minder omvangrijke of eenvoudig samengestelde nalatenschappen zou deze mogelijkheid (ambtshalve) overwogen kunnen worden. Er bestaat geen landelijk beleid over de vrijstelling.

De bewindvoerder blijft wel verplicht om, in beginsel jaarlijks, rekening en verantwoording aan de rechthebbende/belanghebbende af te leggen.

Verzoekschrift of ambtshalve

- door: bewindvoerder, hetzij ambtshalve
- termijn: geen
- bijlagen: geen
- bevoegd: hoofdregel: tijdens het testamentair bewind geldt voor deze kwesties de van de bewindvoerder afhankelijke woonplaats.
Daarom: de kantonrechter van woonplaats bewindvoerder (artikel 268 Rv, tweede zin jo artikel 1:12 lid 2 BW), dan wel de bij beschikking aangewezen kantonrechter in een ander bewindskanton, zie NB 2 en 3 bij artikel 157 lid 1.

N.a.v. verzoekschrift:

Evenals bij beschermingsbewind en curatele is uitgangspunt dat rekening en verantwoording wordt afgelegd over (alle) kalenderjaren. Er bestaat geen landelijk beleid omtrent vrijstelling of verantwoording over een langere periode dan een kalenderjaar.

Griffierecht:

nee

Oproep zitting:

Zitting:

Beschikking:

ja

Hoger beroep:

ja

Artikel 162 lid 1: uitkering vruchten

Introductie:

Hoofregel is dat de opbrengsten van het onder bewind gestelde vermogen door de bewindvoerder jaarlijks bij het afleggen van de rekening en verantwoording aan de rechthebbende(n) worden uitgekeerd. Uitgekeerd worden de opbrengsten na aftrek van de uitgaven die de bewindvoerder bij de uitvoering van zijn taak "als een goed bewindvoerder" heeft gedaan en na aftrek van de bewindvoerdersbeloning.

De erflater kan bij testament een andere regeling hebben getroffen.

De rechthebbende kan op grond van artikel 4:162 lid 1 de kantonrechter ook verzoeken andere tijdstippen voor de uitkering van de "netto-vruchten" vast te stellen (bijvoorbeeld een meer gespreide uitkering).

Let erop dat bij een meer gespreide uitkering de werkzaamheden van de bewindvoerder kunnen toenemen (vaker/tussentijdse vaststellen wat de netto vruchten van de goederen zijn). Wellicht moet daar een voorziening voor worden getroffen.

De rechthebbende/belanghebbende kan de kantonrechter ook op grond van onvoorziene omstandigheden (zie 159 lid 3 en 171 lid 2) verzoeken de hoogte van de uitkering aan te passen.

Verzoekschrift

- door: rechthebbende
- termijn: geen
- bijlagen: testament, zo nodig overzicht onder bewind gestelde goederen, vruchten en daarop in mindering te brengen kosten, eventueel eerdere beschikkingen omtrent het bewind
- bevoegd: hoofregel: tijdens het testamentair bewind geldt voor deze kwesties de van de bewindvoerder afhankelijke woonplaats.
Daarom: de kantonrechter van woonplaats bewindvoerder (artikel 268 Rv, tweede zin jo artikel 1:12 lid 2 BW), dan wel de bij beschikking aangewezen kantonrechter in een ander bewindskanton, zie NB 2 en 3 bij artikel 157 lid 1.

N.a.v. verzoekschrift:

Controleren of bij de instelling van het bewind of nadien niet anders is bepaald, ook ten aanzien van de beloning en het tijdstip van uitkering.

Griffierecht:

nee

Oproep zitting:

Zitting:

Beschikking:

Hoger beroep:

ja

Artikel 162 lid 2: ambtshalve beslissing vruchten buiten bewind

Introductie:

Artikel 4:162 lid 2 geeft een regeling voor de periode gedurende welke onzekerheid bestaat wie de rechthebbende is of gedurende welke deze niet tot ontvangst in staat is. In dat geval wordt op grond van artikel 4:161 lid 2 rekening en verantwoording afgelegd aan de kantonrechter, tenzij het testament anders bepaalt.

Aangezien de uitkering van de opbrengsten (zie hiervoor artikel 4:162 lid 1) dan niet aan die rechthebbende kan plaats vinden, bepaalt artikel 4:162 lid 2 dat die opbrengsten dan zolang onder het bewind van de bewindvoerder blijven, tenzij bij testament anders is bepaald.

De kantonrechter kan ook (ambtshalve) bepalen dat de opbrengst niet onder het bewind van de bewindvoerder blijft (maar bijvoorbeeld moet worden gestort op een derdenrekening).

Een minder vergaande beschikking lijkt ook mogelijk, bijvoorbeeld bijzondere voorschriften voor het "afstorten" van die opbrengsten in een fonds etc. Maatwerk lijkt geboden.

Ambtshalve:

- bevoegd: hoofdregel: tijdens het testamentair bewind geldt voor deze kwesties de van de bewindvoerder afhankelijke woonplaats.
Daarom: de kantonrechter van woonplaats bewindvoerder (artikel 268 Rv, tweede zin jo artikel 1:12 lid 2), dan wel de bij beschikking aangewezen kantonrechter in een ander bewindskanton, zie NB 2 en 3 bij artikel 157 lid 1.

N.a.v.:

dit geval zou zich voor kunnen doen bij het afleggen van rekening en verantwoording, bijvoorbeeld in geval van een onvindbare persoon.

Aanbeveling:

mogelijke tegoeden te plaatsen op derdenrekening, of kapitaalrekening

Griffierecht:

nee

Oproep zitting:

bewindvoerder(-s)

Zitting:

Beschikking:

Hoger beroep:

ja

Artikel 164 lid 1 sub e en lid 2: ontslag bewindvoerder

Introductie:

De hoedanigheid van bewindvoerder eindigt onder meer door het ontslag dat de kantonrechter hem verleent met ingang van een bepaalde dag (artikel 4:164 lid 1, aanhef en sub e).

Het ontslag wordt hem verleend:

- hetzij op eigen verzoek,
- hetzij om gewichtige redenen op verzoek van:
 - een medebewindvoerder;
 - een rechthebbende;
 - degene in wiens belang het bewind is ingesteld;
 - het openbaar ministerie;
 - dan wel ambtshalve.

Hangende het onderzoek kan de kantonrechter voorlopige voorzieningen treffen en/of de bewindvoerder schorsen (artikel 4:164 lid 2).

Verzoekschrift:

- door: bewindvoerder, medebewindvoerder, de rechthebbende, degene in wiens belang bewind is ingesteld, OM of ambtshalve
- termijn: geen
- bijlagen: geen
- bevoegd: hoofdregel: tijdens het testamentair bewind geldt voor deze kwesties de van de bewindvoerder afhankelijke woonplaats.
Daarom: de kantonrechter van woonplaats bewindvoerder (artikel 268 Rv, tweede zin jo artikel 1: 12 lid 2 BW), dan wel de bij beschikking aangewezen kantonrechter in een ander bewindskanton, zie NB 2 en 3 bij artikel 157 lid 1.

Aanbeveling:

Regelmatig worden de verzoeken tot ontslag van een bewindvoerder gecombineerd met de benoeming van een (nieuwe) bewindvoerder (waarop artikel 157 ziet).

Vanwege de afwijkende bevoegdheid (woonplaats bewindvoerder tegenover woonplaats rechthebbende), kan het daarbij voorkomen dat twee verschillende kantonlocaties bevoegd zijn.

Het verdient aanbeveling – met het oog op concentratie van toezicht – de zaak te verwijzen naar de kantonrechter van de woonplaats van de rechthebbende. Op die locatie zal het verdere toezicht ook plaatsvinden.

Zie ook de toelichting op artikel 157 lid 1.

N.a.v. verzoekschrift:

Kantonrechter kan voorlopige voorzieningen treffen en bewindvoerder schorsen

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Zitting:

altijd, indien niet op eigen verzoek, tenzij zitting niet afgewacht kan worden

Beschikking:

Hoger beroep:

Ja, voor wat betreft de beslissing tot ontslag van de bewindvoerder. Nee, voor wat betreft de voorlopige voorzieningen, zie artikel 676a Rv.

Artikel 165 lid 3: opvolging bewindvoerder na verlies hoedanigheid, 164 lid 1 sub c

Introductie:

De hoedanigheid van bewindvoerder eindigt door de dood van de bewindvoerder (artikel 4:164 lid 1 aanhef en sub c).

Indien de erfgenamen van de bewindvoerder op de hoogte zijn van het door hem gevoerde bewind zijn zij verplicht om de kantonrechter te verzoeken een andere bewindvoerder te benoemen (artikel 4:165 lid 3).

Verzoekschrift:

- door: erfgenamen van de bewindvoerder
- termijn: geen
- bijlagen: akte van overlijden
- bevoegd: hoofdregel: tijdens het testamentair bewind geldt voor deze kwesties de van de bewindvoerder afhankelijke woonplaats.
Daarom: de kantonrechter van woonplaats bewindvoerder (artikel 268 Rv, tweede zin jo artikel 1:12 lid 2 BW), dan wel de bij beschikking aangewezen kantonrechter in een ander bewindskanton, zie NB 2 en 3 bij artikel 157 lid 1.

N.a.v. verzoekschrift:

- beoordelen of degenen in wier belang bewind is ingesteld moeten worden opgeroepen
- een andere bewindvoerder zoeken en vragen of deze akkoord gaat met benoeming

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Zitting:

Beschikking:

benoeming nieuwe bewindvoerder

Hoger beroep:

ja

Artikel 169 lid 3: vervangende machtiging

Introductie:

Voor het verrichten van de in artikel 4:169 lid 1 en 4:170 leden 1 en 2 genoemde rechtshandelingen heeft de bewindvoerder toestemming nodig van de rechthebbende en, indien van toepassing, van degene in wiens belang het bewind (mede) is ingesteld. Voorts kan de bewindvoerder zich, alvorens in rechte voor de rechthebbende op te treden, te zijner verantwoording doen machtigen door de rechthebbende en degene in wiens belang het bewind is ingesteld (artikel 4:173).

Wordt die toestemming/machtiging niet verleend, dan kan de bewindvoerder de kantonrechter verzoeken hem te machtigen om die handelingen te verrichten. De kantonrechter kan de machtiging verlenen "onder zodanige voorwaarden als hij geraden acht".

Artikel 4:169 lid 3 is via artikel 4:170 lid 3 van overeenkomstige toepassing op de in artikel 4:170 bedoelde gevallen.

De rechtshandelingen waarop deze artikelen zien zijn:

- handelingen m.b.t. het onder bewind staand goed, anders dan handelingen die niet dienen tot gewoon onderhoud van dat goed of die geen uitstel kunnen lijden (artikel 4:169 lid 1 sub a jo. 4:167 lid 1 jo. 4:166);
- geld lenen of de rechthebbende als borg of hoofdelijk schuldenaar verbinden (artikel 4:169 lid 1 sub b);
- een overeenkomst tot beëindiging van een geschil aangaan, voor zover het een geschil betreft dat een waarde van € 700,- te boven gaat, met dien verstande dat voor een schikking ter comparitie (artikel 87 Rv.) geen toestemming van de rechthebbende is vereist (artikel 4:169 lid 1 sub c);
- het aangaan van een overeenkomst tot (tijdelijke) uitsluiting van de verdeling van een gemeenschap waarvan een aandeel onder het bewind valt (artikel 4:170 lid 1);
- het medewerken aan een verdeling van een gemeenschap waarvan een aandeel onder het bewind valt (artikel 4:170 lid 2);
- facultatief (ter keuze aan bewindvoerder): het vertegenwoordigen van de rechthebbende in gedingen betreffende de onder bewind staande goederen.

NB 1: De bewindvoerder heeft geen toestemming nodig om de verdeling te vorderen van een gemeenschap waarvan een aandeel onder het bewind valt (artikel 4:170 lid 1).

NB 2: De rechthebbende is op grond van artikel 4:167 leden 1 en 3 slechts bevoegd om met medewerking of toestemming van de bewindvoerder handelingen te verrichten. Verleent de bewindvoerder die medewerking of toestemming niet dan kan die medewerking of toestemming niet worden vervangen door een machtiging van de kantonrechter.

Verzoekschrift:

- door: bewindvoerder
- termijn: geen

- bijlagen: testament, verklaring van erfrecht.
Zo nodig gegevens omtrent de omvang van het onder bewind gesteld vermogen (de boedelbeschrijving per sterfdatum en de laatste rekening en verantwoording of een actuele beschrijving) en eerdere beschikkingen omtrent het bewind.
- bevoegd: hoofdregel: tijdens het testamentair bewind geldt voor deze kwesties de van de bewindvoerder afhankelijke woonplaats.
Daarom: de kantonrechter van woonplaats bewindvoerder (artikel 268 Rv, tweede zin jo artikel 1:12 lid 2 BW), dan wel de bij beschikking aangewezen kantonrechter in een ander bewindskanton, zie NB 2 en 3 bij artikel 157 lid 1.

N.a.v. verzoekschrift:

Beoordelen of degenen in wier belang bewind is ingesteld moeten worden opgeroepen of verzocht een verweerschrift in te dienen.

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Zitting:

Beschikking:

aan machtiging kunnen voorwaarden worden verbonden

Hoger beroep:

ja

Artikel 170 lid 3: vervangende toestemming verdeling

Introductie:

Zie artikel 169 lid 3.

Verzoekschrift:

- door: bewindvoerder
- termijn: geen
- bijlagen: testament; verklaring van erfrecht.
Zo nodig gegevens omtrent de omvang van het onder bewind gesteld vermogen (de boedelbeschrijving per sterfdatum en de laatste rekening en verantwoording of een actuele beschrijving) en eerdere beschikkingen omtrent het bewind.
- bevoegd: hoofdregel: tijdens het testamentair bewind geldt voor deze kwesties de van de bewindvoerder afhankelijke woonplaats.
Daarom: de kantonrechter van woonplaats bewindvoerder (artikel 268 Rv, tweede zin jo artikel 1:12 lid 2 BW), dan wel de bij beschikking aangewezen kantonrechter in een ander bewindskanton, zie NB 2 en 3 bij artikel 157 lid 1.

N.a.v. verzoekschrift:

Beoordelen of degenen in wier belang bewind is ingesteld moeten worden opgeroepen of verzocht een verzoekschrift in te dienen.

NB: de bewindvoerder heeft geen (vervangende) toestemming nodig voor het vorderen van de verdeling van de gemeenschap waarvan een aandeel onder het bewind valt (4:170 lid 1).

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Zitting:

Beschikking:

aan machtiging kunnen voorwaarden worden verbonden

Hoger beroep:

ja

Artikel 171 lid 2: wijziging regels bewind

Introductie:

Op grond van dit artikel kunnen de uit het testament voortvloeiende regels omtrent het voeren van het bewind op verzoek door de kantonrechter worden gewijzigd op grond van onvoorziene omstandigheden. Het gaat dus alleen om de voorschriften die de verhouding tussen de bewindvoerder en de rechthebbende/belanghebbende regelen (rekening en verantwoording, uitkering opbrengsten, etc.). De beschikking van de kantonrechter mag niet zover gaan dat aan het wezen van het bewind (bescherming van het vermogen van de rechthebbende/positie belanghebbende) afbreuk wordt gedaan.

Of sprake is van onvoorziene omstandigheden wordt beoordeeld aan de hand van artikel 6:258.

De beoordeling is derhalve terughoudend. Bij de beoordeling dient rekening te worden gehouden met hetgeen waarvan de erflater bij het instellen van het bewind is uitgegaan en met het antwoord op de vraag of hij al dan niet stilzwijgend met die omstandigheden rekening heeft gehouden. Dat kan op problemen stuiten, aangezien tussen het opmaken van de uiterste wilsbeschikking en de aanvang van het bewind door het overlijden van de erflater geruime tijd kan zijn verstreken.

Verzoekschrift:

- door: bewindvoerder, de rechthebbende of een persoon in wiens belang het bewind is ingesteld
- termijn: geen
- bijlagen: testament, verklaring van erfrecht.
Zo nodig gegevens omtrent de omvang van het onder bewind gesteld vermogen (de boedelbeschrijving per sterfdatum en de laatste rekening en verantwoording of een actuele beschrijving) en eerdere beschikkingen omtrent het bewind.
- bevoegd: hoofdregel: tijdens het testamentair bewind geldt voor deze kwesties de van de bewindvoerder afhankelijke woonplaats.
Daarom: de kantonrechter van woonplaats bewindvoerder (artikel 268 Rv, tweede zin jo artikel 1:12 lid 2 BW), dan wel de bij beschikking aangewezen kantonrechter in een ander bewindskanton, zie NB 2 en 3 bij artikel 157 lid 1.

N.a.v. verzoekschrift:

- beoordelen of degenen in wier belang bewind is ingesteld moeten worden opgeroepen of verzocht verzoekschrift in te dienen,
- beoordelen of er onvoorziene omstandigheden zijn (zie artikel 6:258 BW).

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Zitting:

Beschikking:

criteria onvoorziene omstandigheden, eventueel voorwaarden stellen

Hoger beroep:

ja

Artikel 173: machtiging bewindvoerder procesvertegenwoordiging

Introductie:

Zie artikel 169 lid 3.

Verzoekschrift

- door: bewindvoerder
- termijn: geen
- bijlagen: testament, verklaring van erfrecht.
Zo nodig gegevens omtrent de omvang van het onder bewind gesteld vermogen (de boedelbeschrijving per sterfdatum en de laatste rekening en verantwoording of een actuele beschrijving) en eerdere beschikkingen omtrent het bewind.
- bevoegd: hoofdregel: tijdens het testamentair bewind geldt voor deze kwesties de van de bewindvoerder afhankelijke woonplaats.
Daarom: de kantonrechter van woonplaats bewindvoerder (artikel 268 Rv, tweede zin jo artikel 1:12 lid 2 BW), dan wel de bij beschikking aangewezen kantonrechter in een ander bewindskanton, zie NB 2 en 3 bij artikel 157 lid 1.

N.a.v. verzoekschrift:

Beoordelen of degenen in wier belang bewind is ingesteld moeten worden opgeroepen of verzocht verzoekschrift in te dienen.

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Zitting:

Beschikking:

eventueel voorwaarden stellen

Hoger beroep:

Niet als de gevraagde machtiging wordt verleend. Hoger beroep kan wel worden ingesteld als de gevraagd machtiging wordt geweigerd.

Artikel 185 lid 2: voorschrijven maatregel gedurende termijn van beraad

Introductie:

Op grond van artikel 4:185 lid 1 hebben de erfgenamen gedurende drie maanden het zogenoemde recht van beraad: zij kunnen zich in die periode beraden over de vraag of zij de nalatenschap willen verwerpen, aanvaarden of beneficiair aanvaarden. Gedurende die periode kunnen schuldeisers geen verhaal op de nalatenschap nemen (behalve wanneer zij dat in geval van faillissement van de erflater ook hadden kunnen doen, bijvoorbeeld hypotheekhouders).

Belanghebbenden kunnen de kantonrechter verzoeken om in die periode maatregelen voor te schrijven die hij in het belang van die belanghebbende acht (lid 2).

Op grond van bijzondere omstandigheden kan die termijn op verzoek een of meer malen worden verlengd ten aanzien van bepaalde schuldeisers. Het verzoek moet wel vóór het verstrijken van de lopende termijn worden gedaan (lid 3).

Verzoekschrift:

- door: belanghebbenden
- termijn: binnen drie maanden na het overlijden van de erflater, zie lid 1 en 3 (verlenging mogelijk)
- bijlagen: zo mogelijk verklaring van erfrecht (anders akte van overlijden, uittreksel burgerlijke stand waaruit afstamming/huwelijks- of partnerschapsrelatie blijkt, CTR-verklaring en het eventuele testament), boedelbeschrijving per sterfdatum, recente adresgegevens belanghebbenden
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

- verzoeker, executeur, bewindvoerder, (potentiële) erfgenamen

Zitting:

- in beginsel geen zitting als het gaat om conserverende maatregelen

Beschikking:

- de te nemen maatregelen (bijvoorbeeld de tijdelijke benoeming van professioneel beheerder/bewaarder, verzegeling of andere maatregelen tot behoud van goederen)

Hoger beroep:

nee, voor zover maatregelen worden voorgeschreven, zie artikel 676a Rv

Artikel 185 lid 3: verlenging termijn beraad

Introductie:

Zie artikel 185 lid 2.

Verzoekschrift:

- door: belanghebbenden
- termijn: telkens binnen de (verlengde) termijn, de verlenging ziet op de in lid 1 bedoelde termijn van drie maanden
- bijlagen: zo mogelijk verklaring van erfrecht (anders akte van overlijden, uittreksel burgerlijke stand waaruit afstamming/huwelijks- of partnerschapsrelatie blijkt, CTR-verklaring en het eventuele testament), boedelbeschrijving per sterfdatum, recente adresgegevens belanghebbenden
Indien eerder verlengd: vorige beschikking over verlenging termijn.
Indien bij vorige verzoek nog niet gereed: verklaring van erfrecht en boedelbeschrijving per sterfdatum
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Zijn er bijzondere omstandigheden, bijvoorbeeld vermogensoverzicht nog niet voldoende inzichtelijk?

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Verzoeker en andere belanghebbenden (executeur, bewindvoerder, (mogelijke) erfgenamen, eventueel bepaalde schuldeisers)

Zitting:

in beginsel zitting als uitvoering aan tweede lid is gegeven

Beschikking:

Vermelden termijn waarmee wordt verlengd én ten aanzien van welke schuldeisers wordt verlengd.

NB: verzoeker moet authentiek afschrift van de beschikking laten inschrijven in boedelregister.

Hoger beroep:

nee, zie artikel 676a Rv

Artikel 191 lid 2: voorschrijven maatregelen behoud goederen (zie ook artikel 185 lid 2)

Introductie:

Artikel 4:191 lid 2 heeft dezelfde strekking als artikel 4:185 lid 2: de kantonrechter kan op verzoek van een belanghebbende zolang de nalatenschap niet door alle erfgenamen is aanvaard (lees: is aanvaard of verworpen) maatregelen voorschrijven tot behoud van de goederen van de nalatenschap. Te denken valt aan het tijdelijk opdragen van het beheer van (delen van) de nalatenschap aan een professionele beheerder.

De maatregelen kunnen ook ambtshalve door de kantonrechter worden genomen, bijvoorbeeld in het kader van de behandeling van een verzoek om (verlenging van) een keuzetermijn voor een erfgenaam ex artikel 4:192 lid 2.

Verzoekschrift:

- door: (potentiële) erfgenaam, belanghebbenden, ambtshalve
- termijn: geen
- bijlagen: zo mogelijk verklaring van erfrecht (anders akte van overlijden, uittreksel burgerlijke stand waaruit afstamming/huwelijks- of partnerschapsrelatie blijkt, CTR-verklaring en het eventuele testament), boedelbeschrijving per sterfdatum, recente adresgegevens belanghebbenden
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Zitting:

ja.

NB: de aard van het verzoek zou kunnen verlangen dat direct op de stukken wordt beslist

Beschikking:

De te nemen maatregelen (bijvoorbeeld de tijdelijke benoeming van professioneel beheerder/bewaarder, verzegeling of andere maatregelen tot behoud van goederen).

Hoger beroep:

nee, voor zover maatregelen worden voorgeschreven, zie artikel 676a Rv

Artikel 192 lid 2, eerste zin: stellen termijn keuze aanvaarding/verwerping

Introductie:

Op verzoek van een belanghebbende kan de kantonrechter een erfgenaam een termijn stellen voor het aanvaarden of verwerpen van de nalatenschap. Laat de erfgenaam die termijn verstrijken zonder dat hij een keuze heeft gedaan, dan wordt hij geacht de nalatenschap zuiver te aanvaarden.

De termijn kan op verzoek een of meer malen worden verlengd. Het verzoek moet wel vóór het verstrijken van de lopende termijn worden gedaan.

De termijn begint te lopen vanaf de dag dat de belanghebbende aan de erfgenaam heeft laten betekenen en de beschikking onder vermelding van de betekening heeft laten inschrijven in het boedelregister.

Ook de verlenging van de termijn wordt ingeschreven in het boedelregister.

Verzoekschrift:

- door: belanghebbende
- termijn: geen
- bijlagen: verklaring van erfrecht en recente adresgegevens belanghebbenden
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Zitting:

Beschikking:

In beschikking opnemen dat de termijn gaat lopen vanaf de dag nadat de belanghebbende de beschikking heeft betekend aan de erfgenaam en de beschikking onder vermelding van de gedane betekening heeft laten inschrijven in het boedelregister.

Aanbeveling:

in beschikking t.b.v. de erfgenaam opnemen welk gevolg artikel 4:192 lid 3 verbindt aan het laten verlopen van de gestelde termijn

Hoger beroep:

nee, zie artikel 676a Rv

Artikel 192 lid 2, tweede zin: verlengen termijn

Introductie:

Zie artikel 192 lid 2 eerste zin.

Verzoekschrift:

- door: erfgenaam aan wie termijn is gesteld
- termijn: binnen de termijn van de beschikking uit de eerste zin van het tweede lid
- bijlagen: betekende vorige beschikking
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

boedelregister raadplegen in verband met aanvangstermijn

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

andere belanghebbenden waaronder in ieder geval degene op wiens verzoek aan de huidige verzoeker een termijn werd gesteld

Zitting:

in beginsel zitting

Beschikking:

De kantonrechter draagt griffier in beschikking verlenging op om authentiek afschrift van de beschikking in te laten schrijven in het boedelregister

Hoger beroep:

nee, zie artikel 676a Rv

Artikel 193 lid 1, eerste zin: verlenen machtiging verwerpen nalatenschap

Introductie:

Op grond van artikel 4:193 lid 1 behoeft de wettelijke vertegenwoordiger van een erfgenaam voor de verwerping van een nalatenschap de machtiging van de kantonrechter.

De wettelijke vertegenwoordiger dient binnen drie maanden vanaf het tijdstip waarop de nalatenschap de erfgenaam toekomt een verklaring van beneficiaire aanvaarding of van verwerping af te leggen.

De wettelijke vertegenwoordiger dient, onder overlegging van de machtiging tot verwerping, de verklaring tot verwerping in te laten schrijven in het boedelregister van de laatste woonplaats van de erflater.

Op verzoek van de wettelijke vertegenwoordiger kan deze termijn overeenkomstig artikel 4:192 lid 2 een of meermalen worden verlengd.

Laat de wettelijke vertegenwoordiger de termijn verlopen, dan geldt de nalatenschap als beneficiair aanvaard door de erfgenaam.

De kantonrechter kan dat (ambtshalve) laten aantekenen in het boedelregister.

Zie voor de verlenging van de keuzetermijn ook hiervoor, artikel 4:192 lid 2.

Verzoekschrift:

- door: wettelijk vertegenwoordiger
- termijn: binnen drie maanden vanaf tijdstip waarop de nalatenschap toekomt aan vertegenwoordigde, tenzij deze termijn is verlengd overeenkomstig artikel 192 lid 2, tweede zin
- bijlagen: verklaring van erfrecht, boedelbeschrijving
- bevoegd: het bewindskanton:
 - a. voor minderjarige erfgenamen (die hun gewone verblijfplaats in Nederland hebben) is dat de kantonrechter van de woonplaats van ouder(s) of voogd(en) (265 Rv jo 1:12 BW). Indien de minderjarige zijn/haar gewone verblijfplaats niet in Nederland heeft, heeft de Nederlandse rechter mogelijk geen rechtsmacht, zie hierna onder NB, laatste bullit;
 - b. voor de onder curatele staande erfgenaam is dat minder duidelijk. Indien de curatele is uitgesproken na 1 mei 2007, dan wordt toezicht gehouden door de kantonrechter van de woonplaats van curandus. Is de curatele eerder uitgesproken, dan houdt wellicht de kantonrechter van de afgeleide woonplaats (woonplaats van de curator) toezicht. Mogelijk kan de curator deze informatie verschaffen. Wordt het verzoek toch aan de verkeerde kantonrechter gericht, dan moet deze het verzoek doorverwijzen naar de wél bevoegde rechter.

N.a.v. verzoekschrift:

eventueel vermogensoverzicht opvragen

Griffierecht:

nee, zie artikel 1 onder k Regeling griffierechten burgerlijke zakentarieven

Oproep zitting:

Zitting:

nee tenzij de kantonrechter aanvullende informatie wenst.

Beschikking:

De inschrijving van de (machtiging tot) verwerping in het boedelregister is een constitutief vereiste voor verwerping. De wettelijk vertegenwoordiger moet bij de griffie van de rechtbank van de laatste woonplaats van de overledene de nalatenschap verwerpen, waarbij de griffie van de rechtbank tevens zorgt voor inschrijving van het authentiek afschrift van de beschikking tot machtiging tot verwerping, af te geven door de wettelijke vertegenwoordiger, in het boedelregister.

Hoger beroep:

ja

NB:

- Het uitgangspunt is dat het verzoek tot verwerping van een nalatenschap op basis van dit artikel enkel wordt toegewezen indien sprake is van een negatieve nalatenschap. Het verzoek dient daarom altijd voorzien te zijn van een boedelbeschrijving of vermogensoverzicht.
- In uitzonderlijke gevallen kan het belang van de minderjarige ertoe nopen dat het verzoek ook wordt toegewezen indien sprake is van een positieve nalatenschap of indien de omvang van de nalatenschap onbekend is. De wettelijk vertegenwoordiger dient zijn verzoek dan deugdelijk te motiveren en te onderbouwen en (zoveel mogelijk) te voorzien van een boedelbeschrijving of een vermogensoverzicht dan wel informatie omtrent de omvang van de nalatenschap.
- Indien de kantonrechter zich onvoldoende voorgelicht acht, kan hij om aanvullende informatie verzoeken. Dit kan de kantonrechter schriftelijk doen of door het verzoek ter zitting te behandelen. Indien de aanvullende informatie uitblijft, wordt het verzoek in beginsel afgewezen.
- Indien de verzochte aanvullende informatie, de boedelbeschrijving of het vermogensoverzicht uitblijft of wanneer deze onvoldoende informatie bevatten omtrent de omvang van de nalatenschap zal het verzoek in beginsel worden afgewezen.
- Wanneer de nalatenschap beneficiair wordt aanvaard of - met machtiging van de kantonrechter - wordt verworpen, dient de wettelijk vertegenwoordiger (de curator, ouder of voogd) deze verklaring in beginsel binnen drie maanden af te leggen. Aanbevolen wordt deze regeling ook toe te passen bij beschermingsbewind. NB: bij faillissement of schuldsanering geldt artikel 4:193 lid 3 BW.
- De termijn van drie maanden gaat lopen vanaf het moment waarop de curandus, minderjarige of rechthebbende de positie van erfgenaam inneemt. Bij plaatsvervulling is dat vanaf het moment waarop degene wiens plaats wordt vervuld tot verwerping is overgegaan.
- Zie artikel 4:202 lid 2 ingeval van testamentaire ouderlijke boedelverdeling waarbij minderjarigen betrokken zijn.

- Denkbaar is dat de kantonrechter van de laatste woonplaats van de erflater, niet wetend van een beschermingsbewind dat immers niet altijd wordt gepubliceerd, aan de rechthebbende een termijn laat stellen op de voet van artikel 4:192 lid 2 BW op verzoek van een belanghebbende. Als de beschermingsbewindvoerder van de termijnstelling niet in kennis wordt gesteld en/of geen keuze doet binnen de gestelde termijn, dient daarvan niet het gevolg te zijn de sanctie van artikel 4:192 lid 3 BW. Artikel 4:193 lid 2 BW beoogt de rechthebbende te beschermen en brengt mee dat door enkel tijdsverloop van drie maanden de nalatenschap als beneficiair aanvaard geldt.
- Komt de bewindvoerder na ommekomst van de termijn van drie maanden met een volmacht tot beneficiaire aanvaarding, dan verdient het aanbeveling die beneficiaire aanvaarding in het boedelregister op te nemen met het oog op de bescherming van de meerderjarigen, wier goederen onder bewind staan.
- De wettelijk vertegenwoordiger kan aansprakelijk gesteld worden voor schade als gevolg van zijn nalatigheid.
- Als de minderjarige zijn/haar gewone verblijfplaats niet in Nederland heeft, is de kantonrechter in Nederland in beginsel niet bevoegd om op het machtigingsverzoek te beslissen. Het gaat om ouderlijke vertegenwoordiging. Afhankelijk van de gewone verblijfplaats van de minderjarige dient de vraag welke rechter rechtsmacht heeft in dergelijke gevallen te worden beantwoord aan de hand van de Verordening van de Raad van Europa van 27 november 2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid (Brussel-II bis), het Verdrag inzake de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning, de tenuitvoerlegging en de samenwerking op het gebied van ouderlijke verantwoordelijkheid en maatregelen ter bescherming van kinderen van 19 oktober 1996 (Haags Kinderbeschermingsverdrag 1996), of artikel 5 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. De verwerping zelf en de inschrijving daarvan betreft geen zaak van ouderlijke vertegenwoordiging, maar van erfrecht, zodat de rechtsmacht ten aanzien van de verwerping en inschrijving afzonderlijk dient te worden bepaald. Ten aanzien van de (meeste) EU-landen geldt de Europese Erfrechtverordening.

Aanbeveling

In een aantal gevallen bereikt het verzoek om machtiging om te mogen verwerpen de griffie (zeer) kort voor het verstrijken van de gemelde drie-maands-termijn. In de meeste van die gevallen kan de beslissing om al dan niet machtiging te verlenen niet worden genomen binnen de gemelde termijn. Dit kan komen door de (korte) tijd die rest voor het verstrijken van de termijn, maar bijvoorbeeld ook doordat nadere stukken moeten worden overgelegd om het verzoek te onderbouwen.

Gevolg van het niet (kunnen) nemen van een beslissing binnen de termijn zou dan zijn dat de verklaring die moet worden afgelegd, niet meer binnen de termijn kan worden afgelegd en de nalatenschap van rechtswege geacht wordt beneficiair te zijn aanvaard door de betreffende erfgenaam. Met als gevolg dat de nalatenschap in beginsel dient te worden vereffend.

Diezelfde situatie doet zich voor bij verzoeken om verlenging van de termijn, als bedoeld in lid 3 van artikel 192 (zie hierna).

De expertgroep acht dit een voor de praktijk onwenselijk gevolg, mede gelet op het gegeven dat het verstrijken van de termijn het gevolg kan zijn van de verwerkingstijd die de kantonrechter nodig heeft voor het nemen van een beslissing.

Daarom beveelt de expertgroep aan om de indiening van het verzoek – om machtiging te verlenen of om verlenging van de termijn als bedoeld in lid 3 – aan te merken als een stuiting van de drie-maands-termijn. De stuiting vangt aan vanaf de datum van indiening van het verzoek en geldt voor de duur van de periode die met de beoordeling gemoeid is, aangevuld met een door de kantonrechter bij beschikking op te geven termijn waarbinnen de verklaring dan alsnog moet worden afgelegd.

Daarmee komt de noodzaak te vervallen aan de praktijk dat de kantonrechter in een laat binnengekomen verzoek om machtiging tot verwerping, een verzoek om verlenging van de termijn leest.

Bij beslissing van 26 juni 2018 heeft het Hof Arnhem-Leeuwarden (<http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:GHARL:2018:5920>)

beslist dat van een stuiting – als voorgesteld in de aanbeveling van de Expertgroep – geen sprake kan zijn. Het Hof heeft daarbij de datum van indiening van het verzoek tot machtiging om namens de minderjarige te mogen verwerpen, aangemerkt als bepalend voor de vraag of tijdig (binnen de 3-maandstermijn) is verworpen.

De Expertgroep merkt op dat het Hof daarmee onvoldoende oog heeft gehad voor de praktische gang van zaken rondom het afleggen van de verklaring verwerping namens de minderjarige. Na het verkrijgen van de machtiging van de kantonrechter om te mogen verwerpen, dient de wettelijk vertegenwoordiger namelijk er nog voor zorg te dragen bij de griffie van de rechtbank de verklaring verwerping wordt afgelegd. Vervolgens schrijft de griffier de verklaring in, in het boedelregister. Zonder nadere termijn, gesteld door de kantonrechter bij de beschikking waarmee machtiging wordt verleend, zou de wettelijk vertegenwoordiger op basis van het door het Hof geformuleerde uitgangspunt, met het afleggen van de verklaring verwerping (oneindig) lang kunnen wachten of dit achterwege kunnen laten, zonder nader gevolg. In verband met de derdenwerking die uitgaat van de inschrijving in het boedelregister is het onwenselijk dat het afleggen van de verklaring en de inschrijving in het boedelregister achterwege zou (kunnen) blijven of langdurig uit zou blijven.

De expertgroep handhaaft daarom haar aanbeveling om in de beschikking machtiging een termijn op te nemen waarbinnen de wettelijk vertegenwoordiger de verklaring verwerping dient af te leggen bij de rechtbank.

Artikel 193 lid 1, derde zin: verlenging termijn

Introductie:

Zie artikel 193 lid 1 eerste zin.

Verzoekschrift:

- door: wettelijk vertegenwoordiger
- termijn: in beginsel drie maanden (let op bijzondere omstandigheden zoals verwerping of het in vervulling gaan van een voorwaarde)
- bijlagen: nee
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Zitting:

Beschikking:

NB: bij een eventueel later verzoek om te worden gemachtigd tot verwerping dient de verleende machtiging tot verlenging van de termijn gevoegd te zijn.

Hoger beroep:

ja

Aanbeveling:

Zie de aanbeveling bij artikel 192 lid 2 hiervoor.

Artikel 193 lid 2, tweede zin: aantekening gelasten in boedelregister

Verzoekschrift:

- door: niet van toepassing, ambtshalve beschikking, naar aanleiding van mededeling wettelijke vertegenwoordiger of wanneer de kantonrechter uit anderen hoofde kennis draagt van laten verlopen termijn door wettelijk vertegenwoordiger
- termijn: na drie maanden na overlijden
NB: zie aantekening bij termijn lid 1
- bijlagen: geen
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja, tenzij onvermogen, zie artikel 1 onder j Regeling griffierechten burgerlijke zaken

Oproep zitting:

Zitting:

Beschikking:

- ambtshalve
- griffier gelasten een authentiek afschrift van de beschikking in te laten schrijven in het boedelregister

Hoger beroep:

ja

Artikel 194 lid 1 en 2: verlenen machtiging beneficiair aanvaarden na bekend worden uiterste wil

Introductie:

Een bijzonder en lastig leesbaar artikel. Het biedt kort gezegd de erfgenaam die zuiver heeft aanvaard in bepaalde gevallen de mogelijkheid om de kantonrechter te verzoeken hem te machtigen om alsnog beneficiair te aanvaarden. Het gaat dan steeds om de gevallen waarin een erfgenaam later bekend wordt met een uiterste wil die zijn positie verslechtert.

De machtiging laat onverlet dat de erfgenaam met zijn gehele vermogen (inclusief erfdeel) aansprakelijk blijft voor de voldoening van de schulden en de lasten waarvan hij daarvoor, toen hij zuiver aanvaardde, al op de hoogte was.

Het verzoek moet binnen drie maanden na ontdekking van de uiterste wil worden gedaan.

Verzoekschrift:

- door: een erfgenaam die zuiver heeft aanvaard
- termijn: binnen drie maanden na de ontdekking
- bijlagen: verklaring van erfrecht, testament, overzicht bekende activa/passiva van nalatenschap van voor het bekend worden van de uiterste wil en het overzicht van daarna
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de overledene

N.a.v. verzoekschrift:

onderzoek naar moment van zuivere aanvaarding en van nieuw feit en onderzoek naar de vraag of de erfgenaam die schuld kende of behoorde te kennen. Ook mag er geen sprake van zijn dat de onbekendheid met deze schuld de erfgenaam te verwijten valt.

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Zitting:

Beschikking:

De erfgenaam moet alsdan bij de griffie van de rechtbank van de laatste woonplaats van de overledene de verklaring van beneficiaire aanvaarding afleggen. In de beschikking de erfgenaam wijzen op deze verplichting van artikel 191 lid 1.

Hoger beroep:

ja

Artikel 194a lid 1 en lid 2: Bescherming erfgenamen tegen schulden nalatenschap

Introductie

Dit artikel is in werking getreden op 1 september 2016. Het artikel biedt een oplossing voor de situatie waarbij een erfgenaam die zuiver heeft aanvaard, wordt geconfronteerd met een onverwachte schuld van de erflater en deze uit eigen vermogen moet betalen omdat het saldo van de nalatenschap ontoereikend is voor voldoening van deze schuld. Het artikel biedt alleen bescherming tegen onverwachte schulden en niet tegen schulden die een erfgenaam kende of behoorde te kennen. Met deze uitzondering op de hoofdregel van zuivere aanvaarding krijgt de zuiver aanvaard hebbende erfgenaam alsnog de mogelijkheid om zijn privévermogen te beschermen tegen onverwachte schulden. De erfgenaam die zuiver aanvaard heeft en de schuld ontdekt voordat alle schulden van de nalatenschap zijn betaald kan de kantonrechter, binnen drie maanden na de ontdekking van de schuld, verzoeken hem een machtiging te verstrekken om alsnog beneficiair te aanvaarden. Als aan de voorwaarden van het eerste lid is voldaan, dient de kantonrechter de machtiging te verlenen.

Wanneer een erfgenaam pas na de vereffening of verdeling van de nalatenschap bekend wordt met de schuld, kan hij de kantonrechter, binnen drie maanden na ontdekking van de schuld, verzoeken om te worden ontheven van zijn verplichting de schuld uit zijn vermogen te voldoen voor zover deze niet uit hetgeen hij krachtens erfrecht uit de nalatenschap heeft verkregen, kan worden voldaan. De kantonrechter verleent deze ontheffing, tenzij de erfgenaam zich zodanig heeft gedragen dat de schuldeiser erop mocht vertrouwen dat de erfgenaam deze schuld uit zijn overige vermogen voldoet.

Verzoekschrift:

- door: een erfgenaam die zuiver heeft aanvaard
- termijn: binnen drie maanden na de ontdekking van de schuld
- bijlagen: verklaring van erfrecht, testament, overzicht bekende activa/passiva van nalatenschap van voor het bekend worden van de schuld en het overzicht van daarna
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de overledene

N.a.v. verzoekschrift:

Onderzoek naar het moment waarop erfgenaam met de "nieuwe" schuld van de nalatenschap bekend werd en onderzoek naar de vraag of de erfgenaam die schuld behoorde te kennen. Indien de nalatenschap reeds is vereffend of verdeeld dient tevens te worden onderzocht of de erfgenaam zich zodanig heeft gedragen dat de schuldeiser erop mocht vertrouwen dat de erfgenaam deze schuld uit zijn overige vermogen voldoet.

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Alle erfgenamen en overige belanghebbenden, waaronder de "nieuwe" schuldeiser. Denkbaar is dat ook eventueel wel bekende schuldeisers belanghebbende zijn. Immers, ook hun rechten worden door de beneficiaire aanvaarding rechtstreeks geraakt.

Zitting:

Beschikking:

Als op basis van het eerste lid een machtiging wordt verleend om alsnog beneficiair te aanvaarden, moet de erfgenaam bij de griffie van de rechtbank van de laatste woonplaats van de overledene de verklaring van beneficiaire aanvaarding afleggen. In de beschikking de erfgenaam wijzen op deze verplichting van artikel 191 lid 1.

Hoger beroep:

ja

Artikel 196: gelasten bekendmaking beneficiaire aanvaarding

Introductie:

Wanneer een nalatenschap door één of meer erfgenamen beneficiair is aanvaard en zij uit dien hoofde overeenkomstig titel 6 Afdeling 3 moet worden vereffend, dan zijn alle erfgenamen vereffenaar (4:195 lid 1). Tot de erfgenamen wordt ook gerekend de echtgenoot die een verzorgingsvruchtgebruik heeft op grond van titel 3, afdeling 2, tenzij uit de strekking van de bepalingen anders voortvloeit (4:195 lid 2).

De kantonrechter kan op verzoek van een belanghebbende of ambtshalve, de erfgenamen gelasten de beneficiaire aanvaarding bekend te maken in de Staatscourant.

Verzoekschrift:

- door: belanghebbende of ambtshalve
- termijn: geen
- bijlagen: evt. verklaring van erfrecht, testament, namen en adressen vereffenaars, summier opgave bekende crediteuren met hun woonplaats
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

belanghebbenden, waaronder ook de langstlevende met verzorgingsvruchtgebruik, zie artikel 4:195 lid 2 BW.

Zitting:

Beschikking:

Aanbeveling:

publicatie naast Staatscourant (zie toelichting bij artikel 206 en aanbeveling bij artikel 209)

NB: let ook op bekendmaking gegevens boedelnotaris, zie artikel 197 lid 3.

Hoger beroep:

nee, zie artikel 676a Rv

Artikel 197 lid 2: aanwijzen boedelnotaris

Introductie:

De notaris die op verzoek van een erfgenaam als boedelnotaris optreedt laat zich als zodanig inschrijven in het boedelregister en geeft daarvan zo spoedig mogelijk kennis aan de overige erfgenamen.

Binnen een maand na die kennisgeving kan de meerderheid van de erfgenamen of kunnen een of meer erfgenamen die samen tot meer dan de helft in de nalatenschap zijn gerechtigd, de kantonrechter verzoeken een andere notaris, die daartoe bereid is, als boedelnotaris aanwijzen.

De nieuwe boedelnotaris laat de vervanging inschrijven in het boedelregister en brengt de eerste notaris en de erfgenamen daarvan zo spoedig mogelijk op de hoogte.

Verzoekschrift:

- door: kwantitatieve meerderheid van de erfgenamen, of in personen of in gerechtigdheid der nalatenschap
- termijn: binnen een maand na kennisgeving als bedoeld in artikel 4:197 lid 1
- bijlagen: datum kennisgeving, bewijsstukken waaruit blijkt dat wordt voldaan aan de kwantitatieve eis, bereidverklaring vervangende boedelnotaris, recente adresgegevens van erfgenamen
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

vragen aan verzoekers naar beoogde boedelnotaris en zijn/haar bereidverklaring. Indien geen boedelnotaris wordt voorgesteld, dient de kantonrechter zelf een boedelnotaris te benaderen.

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Zitting:

Beschikking:

- nieuwbenoemde boedelnotaris opdragen vervanging in te schrijven in boedelregister en daarvan erfgenamen en eerste boedelnotaris in kennis te stellen;
- als de beneficiaire aanvaarding is gepubliceerd ingevolge artikel 4:196 dan in de beschikking opnemen dat vervanging boedelnotaris op dezelfde wijze gepubliceerd moet worden door verzoekers.

Hoger beroep:

nee, artikel 676a Rv

Artikel 198: bevoegdheden erfgenamen als vereffenaars (let op verschil met art 206 lid 2 -door de rechtbank benoemde vereffenaars-)

Introductie:

Hoofdregel is dat de erfgenamen hun bevoegdheden als vereffenaars van de nalatenschap tezamen uitoefenen. Daden van gewoon onderhoud, of die geen uitstel kunnen lijden, kunnen door ieder van hen zo nodig zelfstandig worden verricht. De kantonrechter kan op verzoek van een erfgenaam anders bepalen.

Let op: voor door de rechtbank benoemde vereffenaars (ex artikel 4:206) geldt een andere regeling: zij kunnen ieder afzonderlijk alle werkzaamheden verrichten tenzij de rechtbank bij de benoeming, of de kantonrechter later, anders heeft bepaald.

Verzoekschrift:

- door: een erfgenaam
- termijn: geen
- bijlagen: verklaring van erfrecht, evt. testament, recente adresgegevens van erfgenamen
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

alle erfgenamen

Zitting:

schikking beproeven

Beschikking:

Hoger beroep:

ja

Artikel 199 lid 1: gelasten stellen van zekerheid

Introductie:

Op verzoek van een belanghebbende of de boedelnotaris kan de kantonrechter een of meer erfgenamen van een beneficiair aanvaarde nalatenschap gelasten zekerheid te stellen voor hun beheer en de nakoming van hun overige verplichtingen.

De kantonrechter stelt daarbij het bedrag en de aard van de zekerheid vast.

Verzoekschrift:

- door: belanghebbende (bijv. erfgenaam of crediteur) of boedelnotaris
- termijn: geen
- bijlagen: opgave van verplichtingen waarvoor zekerheid wordt verlangd, zo mogelijk ook verklaring van erfrecht, testament en boedelbeschrijving per sterfdatum, recente adresgegevens van erfgenamen
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

verzoeker en erfgenamen van wie zekerheid wordt verlangd

Zitting:

ja

Beschikking:

NB 1: parallel met zekerheidsstelling voegd (art 1:363 BW)

NB 2: weigert de beneficiair erfgenaam zekerheid te stellen, dan moet hij zijn taak neerleggen en moet de rechtbank een vereffenaar benoemen (zie artikel 203 lid 1 onder b)

Hoger beroep:

ja

Artikel 199 lid 2: mededeling erfgenaam aan kantonrechter

Introductie:

De bedoeling van de plicht om een negatieve boedel te melden is dat de kantonrechter de erfgenaam kan wijzen op de mogelijkheid om benoeming van een vereffenaar te verzoeken bij de rechtbank. Ook kan de kantonrechter de vereffening verzwaren (vrijstellingen in artikel 4:221 lid 1 intrekken of andere aanwijzingen geven, artikel 4:210 lid 1).

Bij het achterwege laten van de melding riskeert de erfgenaam ondanks beneficiare aanvaarding privé-aansprakelijkheid voor nalatenschapsschulden op de voet van artikel 4:184 lid 2 sub d.

Brief:

- door: erfgenaam die beneficiair heeft aanvaard
- termijn: ten spoedigste nadat meer schulden dan baten blijken
- bijlagen: voorlopig overzicht baten en lasten van nalatenschap
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. brief:

Aanbeveling: reactie aan schrijver dat de brief is ontvangen, verzoeken om toezending van de boedelbeschrijving binnen drie maanden en opdragen om de andere vereffenaars over hun verplichtingen te informeren. Termijn bewaken, eventueel daarna wijzen op mogelijkheid om via de rechtbank een vereffenaar te laten benoemen en wijzen op de mogelijke consequentie van het niet-doen van dit verzoek aan de rechtbank.

Griffierecht:

nee

Oproep zitting:

Zitting:

in beginsel niet

Beschikking:

ja, bij ambtshalve verzwaring van de vereffening

Hoger beroep:

n.v.t.

Artikel 201 lid 2: stellen termijn verwerpen legaat door legataris

Introductie:

Op verzoek van een belanghebbende kan de kantonrechter aan een legataris een termijn stellen waarbinnen hij zich moet uitspreken over het al dan niet verwerpen van het legaat.

Wordt door de legataris niet binnen die termijn een verklaring afgelegd, dan verliest hij de bevoegdheid om het legaat te verwerpen.

Verzoekschrift:

- door: een belanghebbende
- termijn: geen
- bijlagen: CTR-verklaring en testament of een verklaring van erfrecht (zie voor toelichting NB 3 bij artikel 202 lid 1 onder a)
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Beschikking:

In beschikking opnemen dat de termijn gaat lopen vanaf de dag nadat de beschikking aan de legataris is betekend.

Aanbeveling:

in beschikking t.b.v. de legataris opnemen welk gevolg artikel 4:201 lid 2 slot verbindt aan het laten verlopen van de gestelde termijn

Hoger beroep:

nee, zie 676a Rv

Artikel 202 lid 1 onder a: beslissing geschillen of goederen van de nalatenschap toereikend zijn om de schulden te voldoen

Introductie:

Veel verzoeken met betrekking tot de vereffening betreffen de opheffing of ontheffing van de wettelijke plicht tot vereffening door erfgenamen die beneficiair hebben aanvaard. Het is daarom goed te realiseren dat artikel 4:202 drie belangrijke gevallen geeft waarin niet hoeft te worden vereffend volgens de wet, twee van rechtswege en één op verzoek:

van rechtswege:

1. wanneer de nalatenschap beneficiair is aanvaard, er een executeur is die bevoegd is de opeisbare schulden en legaten te voldoen en deze kan aantonen dat de goederen van de nalatenschap ruimschoots toereikend zijn om alle schulden van de nalatenschap te voldoen (artikel 4:202 lid 1 aanhef en onder a);
2. een nalatenschap die beneficiair (door de kinderen) is aanvaard wordt niet vereffend volgens de wet, wanneer zij overeenkomstig artikel 4:13 is verdeeld (wettelijke verdeling echtgenoot/kinderen), tenzij ook de echtgenoot beneficiair heeft aanvaard (4:202 lid 3).

op verzoek:

3. de wettelijke vertegenwoordiger van een erfgenaam die voor deze beneficiair heeft aanvaard, kan, indien het saldo van de nalatenschap positief is, de kantonrechter verzoeken om ontheffing van de verplichting om te vereffenen volgens de wet (4:202 lid 2).

In alle andere gevallen wordt ook de door erfgenamen beneficiair aanvaarde nalatenschap vereffend volgens de wet, zij het dat die procedure minder voorschriften kent. Zij wordt daarom ook wel de "lichte vereffening" genoemd.

Artikel 4:202 lid 1 sub a bepaalt dat wanneer de nalatenschap beneficiair is aanvaard niet hoeft te worden vereffend volgens de wet, indien er een executeur is die bevoegd is de opeisbare schulden en legaten te voldoen en deze kan aantonen dat de goederen van de nalatenschap *ruimschoots* toereikend zijn om alle schulden van de nalatenschap te voldoen.

Indien hierover tussen partijen een geschil bestaat, beslist de kantonrechter.

Ruimschoots wil niet alleen maar zeggen dat de bekende activa de bekende passiva ruimschoots overtreffen: ook moet voldoende vaststaan dat er geen nieuwe passiva opduiken.

De kantonrechter dient bij zijn oordeel dus te letten op de samenstelling en omvang van de boedel en dient te beoordelen of de executeur voldoende onderzoek heeft gedaan naar het bestaan van verdere schuldeisers.

Verzoekschrift:

- door: een of meer erfgenamen, eventueel de executeur
- termijn: nee
- bijlagen: boedelbeschrijving, CTR-verklaring en het testament of een verklaring van erfrecht, voorlopige staat van schulden en overzicht van ondernomen acties om andere schuldeisers op te sporen, bij executeur

ook executeleverklaring, opgave nieuwe adresgegevens van erfgenamen die niet meer wonen op de in de verklaring van erfrecht genoemde adres

- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

executeur en erfgenamen

Zitting:

Beschikking:

Hoger beroep:

nee, zie artikel 676a Rv

NB:

1. Het begrip "ruimschoots":
In de parlementaire geschiedenis wordt dit begrip niet specifiek toegelicht. Van geval tot geval zal moeten worden bekeken of de activa ruimschoots voldoende zijn voor de voldoening van de schulden, afhankelijk van de omvang van de nalatenschap en het soort activa en schulden. Ook moet voldoende aannemelijk zijn dat er geen nieuwe passiva opduiken. Het aangeven van een bepaald percentage lijkt niet wenselijk.
2. Het betreft een verklaring voor recht of een verzoek tot ontheffing. De uitleg van dit begrip kan ook van belang zijn in het kader van een verzoek tot ontslag van de executeur. Zijn taak eindigt immers (al) als er moet vereffend volgens de wet (ex artikel 4:149 lid 1 sub d).
3. De CTR-verklaring als bijlage.
Degene die het verzoek doet dient daarbij een belang te hebben. Dit volgt uit het rechtsgeldige testament. Indien het belang niet komt vast te staan, zou het verzoek moeten worden afgewezen. Het beoordelen van verzoeken indien niet vast staat wie rechten kunnen ontlenen aan het testament zou moeten worden vermeden. Niet uit te sluiten valt dat beslissingen op verzoek van partijen die geen rechten aan een testament kunnen ontlenen, in het rechtsverkeer, tot verwarring leiden en mogelijk zelfs misbruikt kunnen worden, nu de daarin geschetste rechtstoestand niet de juiste kan blijken te zijn.

Artikel 202 lid 2: ontheffing van verplichting te vereffenen

Introductie:

Artikel 4:202 lid 2 bepaalt dat de wettelijke vertegenwoordiger van een erfgenaam die voor deze beneficiair heeft aanvaard, de kantonrechter kan verzoeken om ontheffing van de verplichting om te vereffenen volgens de wet, indien het saldo van de nalatenschap positief is.

Achtergrond van dit artikel is als volgt. Namens personen die niet het vrije beheer over hun vermogen hebben (zoals minderjarigen en personen van wie het vermogen onder bewind is gesteld) kan een nalatenschap op grond van artikel 4:193 BW alleen beneficiair worden aanvaard. Met toestemming van de kantonrechter kan wel worden verworpen. De makkelijkste weg is dus beneficiair aanvaarden en dit gaat soms ook van rechtswege vanwege het verlopen van de termijn ex artikel 4:193 lid 2 BW. Deze beneficiaire aanvaarding heeft tot gevolg dat de nalatenschap moet worden vereffend volgens de wet. Dit wordt door de wetgever bij een positieve nalatenschap als een te zwaar middel beschouwd, zodat deze voorziening is opgenomen. (De andere kant is dat een wettelijke vereffening van positieve nalatenschappen in de praktijk niet veel werk is.)

De wettelijk vertegenwoordiger moet aantonen dat de nalatenschap positief is. Dat is minder zwaar dan het vereiste van "ruimschoots voldoende" als bedoeld in artikel 4:202 lid 1 sub a.

Belangrijk is om na te gaan of er niet nog een erfgenaam is die "vrijwillig" beneficiair heeft aanvaard. Personen die wel het vrije beheer hebben over hun vermogen maken die keuze immers zelf, want zij worden hiertoe op grond van de wet niet gedwongen. Het gevolg is een wettelijke vereffening. Op grond van dit artikel kan niet aan de wettelijke vereffening worden ontkomen indien erfgenamen vrijwillig beneficiair hebben aanvaard. In dat geval zal het verzoek worden afgewezen bij gebrek aan belang.

Verzoekschrift:

- door: wettelijk vertegenwoordiger die namens erfgenaam beneficiair heeft aanvaard
- termijn: nee
- bijlagen: verklaring van erfrecht of CTR-verklaring en het testament, boedelbeschrijving
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Zitting:

in beginsel geen zitting

Beschikking:

Hoger beroep:

ja

NB:

1. **Aanbevolen** wordt het begrip 'wettelijk vertegenwoordiger' hier vooralsnog ruim te interpreteren en daaronder, naast ouder, voogd en curator, mede te begrijpen de beschermingsbewindvoerder, de faillissementscurator en de saneringsbewindvoerder.
2. Indien erflater in zijn testament een ouderlijke boedelverdeling heeft bepaald en na 1 januari 2003 overlijdt onder achterlating van een of meer minderjarigen als erfgenaam, dan dient hun wettelijk vertegenwoordiger beneficiair te aanvaarden. De wetgever heeft voor dit geval geen uitzondering gemaakt op de verplichting tot vereffening, zoals dat wel is gebeurd bij wettelijke verdeling in artikel 4:202 lid 3, hetgeen gevolgen heeft voor de beschikkingsbevoegdheid van de langstlevende.
3. **Aanbevolen** wordt dat de wettelijk vertegenwoordiger:
 - a. binnen drie maanden na het opvallen van de nalatenschap de beneficiaire aanvaarding in het boedelregister laat in schrijven en
 - b. eveneens binnen drie maanden op de voet van artikel 4:202 lid 2 BW ontheffing verzoekt van de verplichting te vereffenen volgens de wet, met als bijlagen:
 - kopie testament en CTR-verklaring of verklaring van erfrecht (zie voor toelichting NB 3 bij artikel 202 lid 1 onder a)
 - overzicht erfgenamen (verwezen kan worden naar de verklaring van erfrecht, mits de NAW-gegevens van de erfgenamen daarin zijn vermeld)
 - onderhandse boedelbeschrijving.

Artikel 206 lid 1 en lid 6: benoeming van een vereffenaar en bekendmaking daarvan

Introductie:

De regeling van artikel 206 omtrent de benoeming van een vereffenaar is zowel van toepassing wanneer de rechtbank na aanvaarding onder het voorrecht van boedelbeschrijving overeenkomstig art. 4:203 BW wordt verzocht een vereffenaar te benoemen als wanneer de rechtbank overeenkomstig art. 4:204 BW wordt verzocht een vereffenaar te benoemen in het geval een nalatenschap niet onder het voorrecht van boedelbeschrijving is aanvaard.

Verzoekschrift:

- door: een erfgenaam, een belanghebbende, het openbaar ministerie, een of meer schuldeisers van de nalatenschap
- termijn: geen
- bijlagen: verklaring van erfrecht of het laatste testament met een CTR-verklaring
- bevoegd: rechtbank laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

verzoeker en indien bekend erfgenamen, boedelnotaris en de executeur

Zitting:

ja

Beschikking:

ja

Hoger beroep:

ja

T.a.v 206 lid 1

Bij het verzoek tot benoeming van een vereffenaar o.g.v. 4:206 lid 1 BW wordt in een aantal gevallen verzocht om reeds bij de benoeming toezeggingen te doen over de voorrang van de voldoening van het loon van de vereffenaar. In de literatuur en rechtspraak bestaat verdeeldheid over het antwoord op de vraag of het loon van de vereffenaar als genoemd in artikel 4:7 lid 1 sub c BW met voorrang boven de (meeste) andere schulden uit de boedel dient te worden voldaan. De kosten van vereffening (genoemd onder artikel 4:7 lid 1 sub b) gaan mogelijk vóór de andere schulden. Deze voorrang (preferentie) van de vereffeningkosten boven de overige schulden (sub a tot en met e van lid 1) kent geen wettelijke grondslag. In de literatuur worden deze kosten vergeleken met boedelschulden in faillissement. In de lagere rechtspraak worden deze kosten als preferent aangemerkt. Een oordeel van de Hoge Raad over deze kwestie ontbreekt vooralsnog.

Zo nodig kan de vereffenaar kosteloze vereffening of opheffing van de vereffening verzoeken (art. 4:209 BW).

Aanbeveling t.a.v. 206 lid 6

De griffier schrijft de benoeming van de vereffenaar in, in het boedelregister. De vereffenaar dient de benoeming bekend te maken in de Staatscourant. Sinds 1 september 2016 (invoering Wet bescherming erfgenamen tegen schulden, kamerstukken 34224) is de verplichte publicatie in een of meer nieuwsbladen, komen te vervallen. Eerder deed de expertgroep een aanbeveling inzake de publicatie, die door het LOVCK is aangenomen. Deze luidde als volgt:

De vereffenaar dient volgens de wet zijn benoeming (ex artikel 4:206 BW) bekend te maken via publicatie in de Staatscourant en een of meer dagbladen. Het LOVCK beveelt de rechtbanken aan om de vereffenaar niet van deze publicatieplicht te ontheffen door de beschikking waarmee de vereffenaar wordt benoemd (al dan niet geanonimiseerd) te publiceren op www.rechtspraak.nl. (...) Het ligt in de rede om in voorkomende gevallen gratis (digitale) publicatie in de Staatscourant te bevelen. Aan de publicatieplicht in een nieuwsblad valt op grond van de wet niet te ontkomen.

De expertgroep handhaaft haar aanbeveling waar het betreft de aanbeveling om de vereffenaar niet van deze publicatieplicht te ontheffen door de beschikking waarmee de vereffenaar wordt benoemd (al dan niet geanonimiseerd) te publiceren op www.rechtspraak.nl. (...).

Met de aanpassing van de wet is er een duidelijke grond om publicatie in de Staatscourant te bevelen en daar niet van af te wijken.

Artikel 206 lid 2: verdeling werkzaamheden benoemde vereffenaars

Introductie:

De wet geeft geen bepaling voor het geval dat er tussen de vereffenaars een verschil van mening bestaat. Voor de hand ligt dat op verzoek van één van hen de kantonrechter hun geschil beslecht. Zie voor vergelijkbare situaties bij executeurs: artikel 4:142 lid 3 en bij bewindvoerders: artikel 4:158 lid 2.

Verzoekschrift:

- door: (een van) de vereffenaars
- termijn: geen
- bijlagen: benoemingsbeschikking van de rechtbank
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

vereffenaars

Zitting:

indien geschil ja

Beschikking:

Hoger beroep:

ja

Artikel 206 lid 3: vaststellen loon vereffenaar vóór opmaken uitdelingslijst

Introductie:

Uit de toelichting omtrent opheffing en vereffeningkosten in deze Handleiding bij artikel 4:209: "Artikel 4:206 lid 3 bepaalt dat de door de rechter benoemde vereffenaar recht heeft op loon, dat door de kantonrechter wordt vastgesteld voor het opmaken van de uitdelingslijst. Daarbij kan rekening worden gehouden met het belang dat vereffenaar bij verdeling heeft: is hij zelf erfgenaam, dan is beloning veelal misplaatst i.v.m. eigen belang bij vereffening. Kost vereffening veel werk en is dat vooral in het belang van schuldeisers of mede-erfgenamen, dan is beloning op haar plaats."

Bij het opmaken van de uitdelingslijst kan derhalve rekening worden gehouden met die beloning.

Let op: Het komt ook voor dat een notaris namens de erfgenamen de vereffeningwerkzaamheden uitvoert en dit als vereffeningkosten op grond van artikel 4:209 lid 2 BW opvoert. Zie hiervoor verder bij artikel 4:209.

Verzoekschrift:

- door: door de rechter benoemde vereffenaar
- termijn: voor uitdelingslijst
- bijlagen: boedelbeschrijving en urenspecificatie
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Zitting:

in beginsel: nee

De wet biedt geen mogelijkheid om belanghebbenden te horen bij de vaststelling van het loon. Belanghebbenden kunnen eventueel in verzet tegen de uitdelingslijst.

Beschikking:

De bij vereffeningkosten op te voeren notariële kosten behoren niet tot het loon van de vereffenaar.

Aanbeveling:

aansluiten bij regeling voor curatoren in faillissement (Richtlijn salarissen curatoren en bewindvoerders). In die regeling is bijvoorbeeld ook vermeld hoe moet worden omgegaan met de vraag om een voorschot op het loon.

Vergelijk ook de aanbeveling bij artikel 206 lid 1 omtrent de rangpositie van het loon van de vereffenaar.

Met het oog op een eventueel hoger beroep is het aan te bevelen in de beschikking tot uitdrukking te brengen hoe de berekening van het vastgestelde loon is opgebouwd, met name ook in die gevallen waar de berekening afwijkt van de berekening in het verzoek. Op die manier weet de vereffenaar heel concreet welk (onder)deel van het door hem verzochte bedrag al dan niet is toegekend. En kan daar concreet tegen worden geageerd indien gewenst.

Daarbij dient in de beschikking tot uitdrukking te worden gebracht dat het toegekende loon, exclusief omzetbelasting is. De Recofa-richtlijnen gaan ook uit van bedragen exclusief BTW.

Hoger beroep:
ja

Artikel 208 lid 2: taken en bevoegdheden kantonrechter door rechter-commissaris

Introductie:

De wet geeft een bepaling voor het geval dat een rechter-commissaris is benoemd. In onderdeel a van lid 2 van dit artikel is geregeld dat de taken en bevoegdheden van de kantonrechter zoals genoemd in afdeling 3 van titel 6 van boek 4, worden uitgeoefend door de rechter-commissaris, tenzij de wet anders bepaalt.

Let op:

Waar in deze handleiding taken en bevoegdheden zijn beschreven van de kantonrechter zoals genoemd in afdeling 3 van titel 6 van boek 4, dient daar in voorkomende gevallen, dan ook de rechter-commissaris voor in de plaats te worden gelezen. In deze handleiding is er namelijk niet voor gekozen om bij elk artikel waar bevoegdheden van de kantonrechter zijn genoemd, daar aan toe te voegen dat daaronder de rechter-commissaris moet worden verstaan ingeval van benoeming van een rechter-commissaris.

Artikel 209 leden 1 en 2: bevelen kosteloze vereffening/opheffing vereffening

Introductie:

De vereffenaar of een belanghebbende kan, indien de geringe waarde van de baten van de nalatenschap daartoe aanleiding geeft, de kantonrechter verzoeken:

- hetzij de kosteloze vereffening van de nalatenschap,
- hetzij de opheffing van de vereffening, te bevelen.

Bij een *kosteloze vereffening* wordt wel gewoon vereffend volgens de wet: kosten van publicaties (zoals de in artikel 4:214 lid 1 bedoelde oproeping) kunnen echter ten laste van de Staat worden gebracht. Concreet betekent een verzoek tot kosteloze vereffening bij een beneficiair aanvaarde nalatenschap waarbij de erfgenamen vereffenaars zijn, dat de griffierechten van het verzoek ten laste van de Staat komen. In dit geval is er immers geen sprake van publicatiekosten tenzij de kantonrechter heeft bepaald dat moet worden gepubliceerd. Aanbevolen wordt om dit alleen toe te wijzen indien de griffiekosten niet uit de baten van de nalatenschap kunnen worden voldaan.

Bij de *opheffing* van de vereffening moet de nodige terughoudendheid worden betracht: vereffening is nu juist in het leven geroepen ter bescherming van de belangen van de crediteuren van de nalatenschap. Vereffening bewijst juist haar waarde bij (per saldo) negatieve nalatenschappen: vergelijk het met de faillissementsprocedure.

Dat de passiva de activa overtreffen is dus niet voldoende reden tot opheffing.

Opheffing kan wel plaats vinden als de vereffeningkosten naar verwachting de activa overtreffen, of als uit de activa slechts de preferente crediteuren en de kosten zoals de uitvaartkosten en belastingschulden kunnen worden voldaan. Een voorbeeld:

activa	passiva	kosten vereffening	opheffen
50	100	60	Ja
50	100	25	Nee
50	20	60	Ja
50	20	25	Nee
50	20	40	Wikken/wegen

De kantonrechter stelt bij het bevel tot opheffing tevens de reeds gemaakte vereffeningkosten vast en brengt die ten laste van de boedel. Voor zover de boedel onvoldoende is brengt hij de kosten ten laste van de erfgenamen voor zover die met hun gehele vermogen aansprakelijk zijn op grond van artikel 4:184 lid 2.

Onder vereffeningkosten wordt wel verstaan:

- het door de kantonrechter vastgestelde loon van de door de rechtbank benoemde vereffenaar conform artikel 4:206 lid 3 BW;
- kosten van publicatie in de Staatscourant;
- kosten van een notaris voor zover deze betrekking hebben op door de vereffenaar gevraagd advies met betrekking tot de vereffening;
- de kosten voor het opmaken van een verklaring van erfrecht indien deze verklaring noodzakelijk was voor de vereffening.

Onder vereffeningskosten wordt niet verstaan:

- kosten van de werkzaamheden uitgevoerd door (een gemachtigde van) de erfgenamen/vereffenaars. De wet biedt namelijk alleen de mogelijkheid om het loon van de door de rechtbank benoemde vereffenaar vast te stellen. Er is geen wettelijke grondslag voor het vaststellen van het loon van de erfgenamen/vereffenaars om de vereffeningswerkzaamheden uit te voeren en/of deze werkzaamheden uit te besteden aan bijvoorbeeld een notaris;
- griffierecht voor beneficiaire aanvaarding.

De opheffing wordt op dezelfde wijze bekend gemaakt als de benoeming van een vereffenaar (lid 4).

Aangezien de beneficiaire aanvaarding door de erfgenamen in beginsel geen publicatieplicht met zich meebrengt (in Staatscourant of nieuwsbladen) kan worden volstaan met de inschrijving van de opheffing in het boedelregister. Dat is anders indien de kantonrechter ex artikel 4:196 heeft gelast dat de beneficiaire aanvaarding gepubliceerd diende te worden: ook de opheffing dient dan op dezelfde wijze te worden gepubliceerd (en ingeschreven in boedelregister).

Sinds 1 september 2016 (invoering Wet bescherming erfgenamen tegen schulden, kamerstukken 34224) is de verplichte publicatie in een of meer nieuwsbladen, komen te vervallen.

Aanbeveling:

Eerder deed de expertgroep een aanbeveling inzake de publicatie, die door het LOVCK is aangenomen. Deze luidde als volgt:

De vereffenaar dient volgens de wet zijn benoeming (ex artikel 4:206 BW) bekend te maken via publicatie in de Staatscourant en een of meer dagbladen.

*Het LOVCK beveelt de rechtbanken aan om de vereffenaar **niet** van deze publicatieplicht te ontheffen door de beschikking waarmee de vereffenaar wordt benoemd (al dan niet geanonimiseerd) te publiceren op www.rechtspraak.nl. (...)*

Het ligt in de rede om in voorkomende gevallen gratis (digitale) publicatie in de Staatscourant te bevelen. Aan de publicatieplicht in een nieuwsblad valt op grond van de wet niet te ontkomen.

De expertgroep handhaaft haar aanbeveling waar het betreft de aanbeveling om de vereffenaar niet van deze publicatieplicht te ontheffen door de beschikking waarmee de vereffenaar wordt benoemd (al dan niet geanonimiseerd) te publiceren op www.rechtspraak.nl. (...).

Met de aanpassing van de wet is er nog steeds een duidelijke grond aanwezig om publicatie in de Staatscourant te bevelen en daar niet van af te wijken. Indien de publicatie digitaal wordt aangeboden zijn de kosten van digitale publicatie in de Staatscourant nihil.

Let op:

In de praktijk blijkt dat opheffing (artikel 4:209 lid 1) en ontheffing (artikel 4:202 lid 2) nogal eens door elkaar worden gehaald (ook door notariaat en advocatuur). Het verschil zit in het gevolg van toewijzing van de verzoeken:

- bij ontheffing hoeft niet volgens de wet te worden vereffend: de vereffening volgens de wet vangt dus in het geheel niet aan;
- bij opheffing wordt een lopende vereffening (voortijdig) beëindigd: in dat geval is artikel 4:226 van overeenkomstige toepassing en worden, net als na de reguliere voltooiing van de vereffening, de overgebleven goederen aan de erfgenamen, de echtgenoot of de Staat afgegeven.

Bij vereffening door de erfgenamen speelt artikel 4:226 geen rol.

Verzoekschrift:

- door: vereffenaar of belanghebbende
- termijn: geen
- bijlagen: boedelbeschrijving, namen en adressen van de op te roepen personen (zie hierna bij oproep zitting)
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

Nee

Oproep zitting:

de verzoeker en de erfgenamen voor zover bekend, de vereffenaar, de boedelnotaris

Zitting:

Beschikking:

- in geval van opheffing: vaststelling van het bedrag van de gemaakte vereffeningskosten (zie hieronder) en ten laste brenging bepalen;
- griffier doet opheffing inschrijven in boedelregister

Hoger beroep:

ja

Aanbeveling:

Handvat voor opheffing van de vereffening kan zijn

- wanneer uit de activa van de nalatenschap niet meer dan de preferente crediteuren en de kosten van vereffening voldaan kunnen worden, of
- wanneer niet-opheffing leidt tot zodanig olopende kosten dat concurrente schuldeisers niets of vrijwel niets zullen ontvangen.

De wet biedt geen mogelijkheid om gelijktijdig zowel de opheffing als de kosteloze vereffening uit te spreken. Zoals volgt uit wat hierboven is beschreven valt niet met elkaar te combineren dat enerzijds (bij kosteloze vereffening) de vereffening zou moeten worden voorgezet terwijl anderzijds (bij opheffing van de vereffening) de vereffening eindigt.

De expertgroep heeft oog voor de situatie dat de activa van de nalatenschap onvoldoende zijn om griffierechten te kunnen voldoen en er verder gronden zijn om de vereffening op te heffen. In die situatie is er behoefte om de opheffing uit te spreken en tegelijk om geen griffierechten te heffen. Als criterium dient dus te gelden dat er gronden

zijn om de vereffening op te heffen en de activa van de nalatenschap, na aftrek van de vereffeningskosten onvoldoende zijn om de griffierechten te kunnen voldoen. Onder verwijzing naar het bepaalde in de artikelen 16 en 17 van de Faillissementswet beveelt de expertgroep aan om in de bedoelde gevallen bij beschikking de opheffing van de vereffening uit te spreken en de verzoekers vrijstelling van het griffierecht te verlenen.

Aandachtspunt daarbij is dat in de gerechten organisatorisch verschillend wordt omgegaan met de heffing van de griffierechten. Indien deze zijn geheven voorafgaand aan het in behandeling nemen van het verzoek dient de griffier erop toe te zien dat in de beschikking wordt vermeld dat de vrijstelling van griffierecht zal leiden tot terugbetaling van de reeds betaalde griffierechten.

Bij arrest van 4 mei 2018 heeft de Hoge Raad het onderscheid tussen opheffing vereffening en kosteloze vereffening in stand gelaten, maar geconcludeerd dat er voor een verzoek op grond van artikel 4:209 leden 1 en 2 geen griffierecht verschuldigd is. De Hoge Raad heeft daarbij verwezen naar de Handleiding en de hiervoor opgenomen aanbeveling.

Zie: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2018:681>

Artikel 210 lid 1: inlichtingen vereffenaars aan kantonrechter en geven aanwijzingen door kantonrechter

Introductie:

Op grond van artikel 4:210 zijn de vereffenaars verplicht om de kantonrechter alle door hem gewenste inlichtingen te verschaffen en zijn aanwijzingen bij vereffening te volgen. Het artikel biedt de kantonrechter de mogelijkheid om (ambtshalve) op te treden na bijvoorbeeld een mededeling dat de nalatenschap negatief is (artikel 4:199 lid 2) of de mededeling dat het adres van een bepaalde schuldeiser onbekend is (artikel 4:214 lid 2).

Brief:

- door: vereffenaars
- termijn: geen
- bijlagen: geen
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. brief:

dit is een reactie op het verzoek om inlichtingen van de kantonrechter

Griffierecht:

nee

Oproep zitting:

Zitting:

in beginsel geen zitting

Beschikking:

Hoger beroep:

nee

Let op: Er dient een gegronde reden te zijn om een aanwijzing te geven althans te vragen. De verplichting uit dit artikel voert derhalve niet zo ver dat de vereffenaar de kantonrechter gevraagd en ongevraagd voortdurend op de hoogte houdt van de vereffening.

Artikel 211 lid 2: verlenen machtiging om over goederen van nalatenschap te beschikken

Introductie:

De door de rechtbank benoemde vereffenaar vertegenwoordigt bij de vervulling van zijn taak de erfgenamen in en buiten rechte. De erfgenamen zijn niet bevoegd om zonder zijn medewerking over de goederen der nalatenschap of hun aandeel daarin te beschikken. Weigert de vereffenaar zijn medewerking dan kunnen de erfgenamen de kantonrechter verzoeken om een vervangende machtiging.

Let op: bij vereffening volgens de wet door de erfgenamen geldt dit artikel niet, zie artikel 4:198.

Verzoekschrift:

- door: erfgenamen
- termijn: geen
- bijlagen: geen
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

- standpunt vereffenaar en evt. mede-erfgenamen opvragen
- eventueel onderbouwende vragen

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

ja

Zitting:

ja

Beschikking:

Hoger beroep:

ja

Artikel 211 lid 3, tweede zin: neerleggen boedelbeschrijving en machtiging inzage

Introductie:

Op grond van artikel 4:211 lid 3 moet de vereffenaar met bekwame spoed een onderhandse of notariële boedelbeschrijving opmaken (zie artikel 671 Rv). De schulden van de nalatenschap worden daarin in de vorm van een voorlopige staat opgenomen. De vereffenaar legt de boedelbeschrijving ter inzage van de erfgenamen en de schuldeisers der nalatenschap neer ten kantore van de boedelnotaris, of indien er geen boedelnotaris is, ter griffie van de kantonsector. De erfgenamen en de schuldeisers van de nalatenschap hebben recht op inzage van de boedelbeschrijving. De schuldeisers van een erfgenaam kunnen, ook indien deze de nalatenschap verworpen heeft, tot inzage gemachtigd worden door de kantonrechter.

Verzoekschrift:

- door: crediteuren van een erfgenaam, ook als deze verworpen heeft
- termijn: geen
- bijlagen: bewijs vordering op bewuste erfgenaam
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Beoordelen of crediteur een redelijk belang heeft bij inzage.

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Zitting:

Beschikking:

Hoger beroep:

ja

NB. Artikel 4:211 lid 3 BW vermeldt dat de boedelbeschrijving ter griffie van de rechtbank dient te worden neergelegd. Gelet op de parlementaire geschiedenis, de strekking van afdeling 4.6.3 BW, de tekst van enkele andere artikelen zoals 4:208 BW, en de toezichthoudende taak van de kantonrechter is de expertgroep van oordeel dat in plaats van rechtbank kantonrechter dient te worden gelezen.

NB. De inzage vindt in beginsel plaats op de zittingslocatie van de kantonrechter.

Artikel 211 lid 4: ontheffing verplichting boedelbeschrijving ter inzage te leggen

Introductie:

Op grond van artikel 4:211 lid 4 kan de kantonrechter in geval van vereffening door de erfgenamen die beneficiair aanvaard hebben, de erfgenamen ontheffen van de verplichting om de boedelbeschrijving ter inzage te leggen.

Verzoekschrift:

- door: erfgenamen beneficiair aanvaarde nalatenschap
- termijn: geen
- bijlagen: geen
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Onderzoeken:

- of de nalatenschap beneficiair is aanvaard;
- of er een door de rechtbank benoemde vereffenaar is (zo ja, verzoek afwijzen, verzoekers niet ontvankelijk, artikel 211 lid 2);
- of het verzoek is gedaan door of namens alle vereffenaars;
- of met ter inzage legging redelijk belang gediend is.

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

ja

Zitting:

ja

Beschikking:

ja

Hoger beroep:

nee, zie artikel 676a Rv

Let op:

- Ontheffing wordt alleen verleend indien met het ter inzage leggen geen redelijk belang is gediend, bijvoorbeeld ingeval van een eenvoudige of kleine nalatenschap terwijl prompte voldoening van de crediteuren aannemelijk is.
- Indien het verzoek om inhoudelijke redenen wordt afgewezen, dient de boedelbeschrijving ter inzage te worden gelegd bij de boedelnotaris of de kantonrechter.

Artikel 214 lid 1: bepalen tijdstip indienen vorderingen door schuldeisers

Introductie:

De vereffenaar roept de schuldeisers van de nalatenschap openlijk op om hun vorderingen voor een door de kantonrechter bepaalde datum bij de boedelnotaris of hemzelf in te dienen.

In de tweede zin van dit lid is bepaald dat de oproeping op dezelfde wijze geschiedt als de bekendmaking van de beneficiaire aanvaarding of de benoeming van de vereffenaar en zoveel mogelijk tegelijkertijd.

Verzoekschrift:

- door: vereffenaar
- termijn: geen
- bijlagen: geen
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

n.v.t.

Zitting:

ja

Beschikking:

- beschikking uiterste termijnbepaling
- zie ook artikel 4:221 lid 1 BW

Hoger beroep:

nee

Let op:

De verplichting van artikel 4:214 lid 1 BW rust slechts op de erfgenamen die uit hoofde van beneficiaire aanvaarding vereffenaar zijn, als de kantonrechter dit bepaalt (artikel 4:221 lid 1 BW).

De tweede zin van lid 1 van dit artikel brengt met zich dat de door de rechtbank benoemde vereffenaar de schuldeisers op dezelfde manier openlijk dient op te roepen als de wijze waarop hij zijn benoeming bekend moet maken. Zie de opmerkingen onder artikel 4:209 BW waar het betreft de wijze van bekendmaking (de overige opmerkingen bij artikel 4:209 zijn niet van toepassing). Van belang is nog dat de kantonrechter de bevoegde rechter is op grond van artikel 4:214 lid 1 BW (en dus om een tijdstip te bepalen waarop de schuldeisers hun vorderingen moeten hebben ingediend) en de rechtbank bevoegd is om de vereffenaar te benoemen op grond van 4:203 en 4:204 BW.

Artikel 4:214 lid 2: opgave onbekendheid met adres schuldeisers

Introductie:

De erfgenaam die vereffent kan volstaan met het aanschrijven van de hem bekende schuldeisers.

Indien een adres van een schuldeiser hem onbekend is gebleven, deelt de vereffenaar dat aan de kantonrechter mede. De kantonrechter kan vervolgens ambtshalve aanwijzingen geven op grond van artikel 4:210. Zie verder bij dat artikel.

Brief:

- door: vereffenaars
- termijn: geen
- bijlagen: geen
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. brief:

Griffierecht:

nee

Oproep zitting:

n.v.t.

Zitting:

n.v.t.

Beschikking:

n.v.t.

Hoger beroep:

n.v.t.

Artikel 215 lid 2, tweede zin: beslissen geschillen voorgenomen tegeldemaking

Introductie:

De vereffenaar maakt de goederen der nalatenschap te gelde voor zover dit voor de voldoening van de schulden nodig is.

De vereffenaar treedt over de keuze van het te gelde maken van goederen van de nalatenschap en de wijze waarop dat moet geschieden zoveel mogelijk in overleg met de erfgenamen.

Als een erfgenaam of een schuldeiser bezwaar heeft, stelt de vereffenaar hem in de gelegenheid de beslissing van de kantonrechter in te roepen.

Verzoekschrift:

- door: erfgenaam of schuldeiser die het goed te vorderen heeft
- termijn: geen
- bijlagen: verklaring van erfrecht of CTR-verklaring en testament, boedelbeschrijving
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

vereffenaar, verzoeker en overige erfgenamen als belanghebbenden

Zitting:

ja

Beschikking:

ja

Hoger beroep:

nee, zie artikel 676a Rv

Let op:

- Als er een verzoek voorligt dat ziet op de vraag of een erfgenaam of schuldeiser die het goed te vorderen heeft terecht bezwaar maakt tegen de voorgenomen tegeldemaking van een goed, moet in acht worden genomen dat een tegeldemaking slechts gerechtvaardigd is als en voor zover het nodig is voor het voldoen van de schulden van de nalatenschap.
- In beginsel mag een vereffenaar de goederen die een schuldeiser te vorderen heeft niet te gelde maken.
- Als sprake is van een wettelijke verdeling dan wel een ouderlijke boedelverdeling dan moet het overleg zoals bedoeld in lid 2 ook plaatsvinden met de kinderen. Een echtgenoot die een recht van vruchtgebruik heeft op grond van artikel 4:29 of 4:30 is eveneens tot overleg gerechtigd.
- Indien de vereffenaar deze verplichting niet nakomt, dan worden de rechtshandelingen daardoor niet aangetast. Hij heeft de rechtshandelingen

desalniettemin bevoegd verricht. Echter, de vereffenaar kan wel aansprakelijk zijn voor eventuele schade die erfgenamen of schuldeisers hierdoor hebben geleden.

Artikel 218 lid 1, slotzin: verlengen termijn neerleggen rekening en verantwoording en uitdelingslijst

Introductie:

De door de rechtbank benoemde vereffenaar is, tenzij de kantonrechter hem ex artikel 4:221 lid 2 heeft vrijgesteld, verplicht om binnen zes maanden nadat de door de kantonrechter voor het indienen van de vorderingen bepaalde termijn is verstreken, een rekening en verantwoording en een uitdelingslijst ten kantore van de boedelnotaris of, indien deze ontbreekt, ter griffie van de rechtbank ter inzage van een ieder neer te leggen. De kantonrechter kan de termijn op verzoek van de vereffenaar verlengen. Op erfgenamen die uit hoofde van beneficiaire aanvaarding vereffenaar zijn, rusten de verplichtingen van artikel 4:218 slechts als de kantonrechter dit bepaalt (artikel 4:221 lid 1).

Verzoekschrift:

- door: vereffenaar
- termijn: binnen zes maanden na gestelde tijd
- bijlagen: geen
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

- Ingeval van een door de rechter benoemde vereffenaar (zware vereffening):
ja (ogv artikel 18 lid 2 Wgbz jo 17 lid 1 Wgbz)

N.B. hoge tarief van toepassing (bedrag wordt expliciet genoemd in artikel 17 lid 1 Wgbz)

- Ingeval van het opleggen van de verplichting om een uitdelingslijst en rekening en verantwoording ter inzage te leggen bij een lichte vereffening:
nee (ter inzage legging); ja (verzoek verlenging van de termijn)

Oproep zitting:

nee (ter inzage legging); ja (verzoek verlenging van de termijn)

Zitting:

nee (ter inzage legging); ja (verzoek verlenging van de termijn)

Beschikking:

zie ook artikel 4:221 lid 1

Hoger beroep:

nee, zie artikel 676a Rv

NB. Hoewel formeel een zitting dient plaats te vinden, wordt – gelet op het tijdsverloop tussen indiening van het verzoek en behandeling op zitting en het risico dat de termijn daardoor reeds is verstreken – aanbevolen het verzoek zo spoedig mogelijk schriftelijk af te doen zodat – in geval van afwijzing van het verzoek – er nog een mogelijkheid bestaat voor de vereffenaar om de rekening en verantwoording en de uitdelingslijst binnen de termijn in te dienen.

NB. Aan te bevelen is om in de begeleidende brief, waarin de ontvangst van de stukken wordt bevestigd, aan te geven vanaf wanneer de stukken feitelijk ter inzage liggen.

Artikel 218 lid 2: bekendmaking neerlegging rekening en verantwoording en uitdelingslijst

Introductie:

De vereffenaar maakt de neerlegging openlijk bekend, op dezelfde manier als de oproep tot aanmelding van vorderingen en bovendien per brief aan de erfgenamen, legatarissen en allen die zich als schuldeiser hebben aangemeld.

Het kan voorkomen dat een vereffenaar vraagt om te ontheffen van deze verplichting (4:221 lid 2).

Verzoekschrift:

- door: vereffenaar
- termijn: geen
- bijlagen: geen
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

n.v.t.

Zitting:

n.v.t.

Beschikking:

n.v.t.

Hoger beroep:

n.v.t.

NB. Op erfgenamen die uit hoofde van beneficiaire aanvaarding vereffenaar zijn, rusten de verplichtingen van artikel 4:218 slechts als de kantonrechter dit bepaalt (artikel 4:221 lid 1).

NB. Openlijke bekendmaking houdt in dat de neerlegging in de digitale Staatscourant wordt gepubliceerd. Indien de neerlegging niet openlijk bekend wordt gemaakt, vangt de verzettermijn van artikel 4:218 lid 3 niet aan. Dit betekent dat de uitdelingslijst niet verbindend wordt en dat aldus niet kan worden uitgedeeld.

NB. Aan te bevelen is om in de begeleidende brief, waarin de ontvangst van de stukken wordt bevestigd, aan te geven vanaf wanneer de stukken feitelijk ter inzage liggen.

Artikel 218 lid 3: verzet belanghebbende tegen de rekening en verantwoording of uitdelingslijst

Introductie:

Op grond van dit artikel kan iedere belanghebbende bij de kantonrechter of, als er een rechter-commissaris is benoemd, bij de rechtbank tegen de rekening en verantwoording of tegen de uitdelingslijst in verzet komen. Het verzet moet worden gedaan binnen een maand nadat de rekening en verantwoording en de uitdelingslijst openlijk zijn bekend gemaakt als bedoeld in artikel 4:218 lid 2.

Verzoekschrift:

- door: belanghebbende
- termijn: binnen een maand na bekendmaking rekening en verantwoording alsmede uitdelingslijst
- bijlagen: rekening en verantwoording en/of uitdelingslijst
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

nee

Oproep zitting:

vereffenaar, verzoeker

Zitting:

ja

Beschikking:

ja, zie ook artikel 4:221 lid 1 BW

Hoger beroep: nee

Beroep in cassatie op grond van artikel 187 Fw juncto 4:218 lid 5 BW.

Termijn: binnen 8 dagen

Artikel 221 lid 1,

Introductie:

In artikel 221 lid 1 is de mogelijkheid vastgelegd voor de kantonrechter om aan de erfgenamen die door beneficiaire aanvaarding vereffenaar zijn geworden, een aantal verplichtingen op te leggen die van rechtswege van toepassing zijn in het geval de rechter een vereffenaar heeft benoemd (de zware vereffening). Deze mogelijkheid van de kantonrechter wordt ook wel aangeduid als het verzwaren van de (lichte) vereffening.

Verzoekschrift: nvt

Griffierecht: nvt

Oproep zitting: op initiatief van de kantonrechter indien gewenst

vereffenaar, belanghebbenden

Zitting:

Indien gewenst

Beschikking:

Zie aanbeveling

Hoger beroep: ja

Aanbeveling:

De wet geeft geen concrete aanleiding om aan te nemen dat de beslissing om de vereffening te verzwaren bij beschikking zou moeten worden gegeven.

Omdat hoger beroep niet is uitgesloten in 676a Rv, verdient het volgens de Expertgroep aanbeveling om de beslissing op te nemen in een beschikking en niet in een brief.

Artikel 221 lid 2, eerste en tweede zin: vrijstelling neerlegging rekening en verantwoording en uitdelingslijst

Introductie:

De door de rechtbank benoemde vereffenaar hoeft de rekening en verantwoording en de uitdelingslijst niet neer te leggen (zie artikel 4:218 lid 1), indien alle tijdig bekend geworden schulden ten volle worden voldaan of wanneer de kantonrechter hem vrijstelt van die verplichting.

De kantonrechter verleent de vrijstelling niet, wanneer een schuldeiser daartegen bezwaar maakt

Verzoekschrift:

- door: vereffenaar of in het geval van bezwaar tegen vrijstelling, de schuldeiser
- termijn: geen
- bijlagen: lijst van bekende crediteuren met adressen
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

nee

Oproep zitting:

vereffenaar en bekende, crediteuren

Zitting:

nee

Beschikking:

ja

Hoger beroep:

nee, zie artikel 676a Rv

Artikel 223 lid 1: uitoefenen bevoegdheden als in de artikelen 58 tot en met 60 Fw

Introductie:

Tijdens de vereffening is een schuldeiser uitsluitend bevoegd zijn vordering op goederen van de nalatenschap ten uitvoer te leggen, voor zover hem die bevoegdheid ook in geval van faillissement van de erflater zou toekomen. De artikelen 57 tot en met 60 Fw zijn van overeenkomstige toepassing. Voor zover in die artikelen bevoegdheden toekomen aan de rechter-commissaris, worden die bevoegdheden in het kader van de vereffening uitgeoefend door de kantonrechter. Het gaat om bevoegdheden om bepaalde termijnen te verlengen en een beslissing te nemen over bepaalde kosten.

Verzoekschrift:

- door: t.a.v. artikel 58 lid 1 Fw: pand- of hypotheekhouder, t.a.v. artikel 59a Fw: de hypotheekhouder en t.a.v. artikel 60 lid 3 Fw: de vereffenaar
- termijn:
- bijlagen:
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Zitting:

Beschikking:

termijn verlengen (artikelen 58 lid 1, 59a lid 3 en 60 lid 3 Fw), beslissing over kosten (artikel 59a lid 5 Fw)

Hoger beroep:

nee, zie artikel 676a Rv

Artikel 223 lid 3: opheffing beslagen

Introductie:

De reeds gelegde beslagen kunnen door de kantonrechter op verzoek van de vereffenaar worden opgeheven, voor zover dat voor de vereffening nodig is.

Verzoekschrift:

- door: vereffenaar
- termijn: geen
- bijlagen: betekeningsexploot beslag, eventueel rekening en verantwoording en uitdelingslijst
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Ja

NB in verband met het belang van een tijdige beslissing is eventueel een schriftelijke stellingwisseling aan te raden, zeker als door het plannen van een zitting een lange tijd zou verstrijken waarin de beslagen – mogelijke onterecht – in stand blijven. Op basis van de schriftelijke standpunten kan dan worden beslist of een zitting achterwege kan blijven en op de schriftelijke stukken – spoedig – kan worden beslist.

Zitting:

ja

Beschikking:

ja

Aanbeveling:

in beginsel opheffen als dat voor de vereffening nodig is.

Hoger beroep:

ja

Artikel 226 lid 3: verlenen machtiging onderhandse verkoop uit onbeheerde nalatenschappen

Introductie:

Na de vereffening worden de overgebleven goederen aan de erfgenaam afgegeven of, als de nalatenschap conform 4:13 is verdeeld, aan de echtgenoot van de erflater. Zijn er geen (bekende) erfgenamen die de goederen in ontvangst willen nemen, dan geeft de vereffenaar de goederen af aan de Staat. De Staat dient op die wijze verkregen registergoederen in beginsel openbaar te verkopen, maar kan de kantonrechter verzoeken onderhandse verkoop van registergoederen toe te staan.

Verzoekschrift:

- door: de Staat
- termijn: na voltooiing van de vereffening
- bijlagen: rekening en verantwoording en uitdelingslijst, uittreksel Kadaster en recent taxatierapport en concept koopovereenkomst
- bevoegd: kantonrechter laatste woonplaats van de erflater

N.a.v. verzoekschrift:

Griffierecht:

ja

Oproep zitting:

Zitting:

nee

Beschikking:

Hoger beroep:

alleen als de gevraagde machtiging wordt geweigerd, zie artikel 676a Rv

Artikel 227 e.v.: verdeling van de nalatenschap

Introductie:

In deze afdeling worden aan de kantonrechter geen specifieke taken opgelegd. Op grond van artikel 3:183 lid 2 is echter de goedkeuring van de kantonrechter vereist in het geval niet alle deelgenoten in een gemeenschap (dus ook een nalatenschap) het vrije beheer over hun vermogen hebben. Bij de beoordeling van een dergelijk machtigingsverzoek zal de kantonrechter er niet aan ontkomen om van deze afdeling kennis te nemen. De afdeling geeft vooral regels met betrekking tot de samenstelling van de te verdelen gemeenschap en de aandelen van iedere deelgenoot (inbreng van giften, toerekening van schulden en dergelijke).